

RP 86/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa under öppna högskolestudier

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om ordnande av arbetskraftsservice och lagen om främjande av integration.

Enligt propositionen ska lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att arbetssökande som fyllt 25 år har möjlighet att utan begränsningar bedriva öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att gå miste om arbetslöshetsförmåner. Lagen om ordnande av arbetskraftsservice och lagen om främjande av integration ska ändras så att frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån inte längre får vara studier inom öppen högskoleundervisning.

Syftet med propositionen är att göra det lättare för arbetslösa arbetssökande att bedriva öppna högskolestudier samt att minska den administrativa bördan i anslutning till förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån. Propositionen bedöms endast ha ringa ekonomiska konsekvenser.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast hösten 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Lagstiftning.....	4
2.1.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	4
2.1.2 Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån.....	5
2.1.3 Ändringen från utbildningsdagpenning till frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån	6
2.1.4 Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration	7
2.1.5 Arbetskraftspolitiskt utlåtande och utkomstskydd för arbetslösa	8
2.2 Öppna högskolestudier	8
2.3 Arbetslösas öppna högskolestudier.....	9
3 Målsättning	14
4 Förslagen och deras konsekvenser	15
4.1 De viktigaste förslagen	15
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	15
4.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	16
4.2.2 Konsekvenser för samhället.....	19
4.2.2.1 Konsekvenser i fråga om de grundläggande rättigheterna	19
4.2.2.2 Konsekvenser för arbetslösa	20
4.2.2.3 Konsekvenser för sysselsättningen	21
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	22
4.2.4 Konsekvenser för läroanstalterna	23
5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	23
5.1 Öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån utan åldersgräns	23
5.2 Jämställande av personer under 25 år som avlagt examen som ger yrkesfärdigheter med personer över 25 år	24
5.3 Yrkesinriktade studier.....	24
5.4 Frivilliga högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån för integrationskunder under 25 år	24
6 Remissvar	25
7 Specialmotivering.....	26
7.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	26
7.2 Lagen om ordnande av arbetskraftsservice.....	27
7.3 Lagen om främjande av integration	27
8 Ikraftträdande	28
9 Verkställighet och uppföljning	28
10 Samband med andra propositioner	28
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	28
LAGFÖRSLAG.....	33
1. Lag om ändring av 2 kap. 10 a och 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	33

2. Lag om ändring av 74 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice	34
3. Lag om ändring av 30 § i lagen om främjande av integration	35
BILAGA	37
PARALLELLTEXTER	37
1. Lag om ändring av 2 kap. 10 a och 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa....	37
2. Lag om ändring av 74 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice	40
3. Lag om ändring av 30 § i lagen om främjande av integration	42

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Statsminister Petteri Orpos regering beslutade hösten 2025 vid förhandlingarna om budgetpropositionen för 2026 att göra det lättare för arbetslösa som får arbetslöshetsförmåner att studera genom att det i större utsträckning än för närvarande görs möjligt för arbetslösa personer över 25 år att bedriva öppna universitetsstudier och öppna yrkeshögskolestudier. Syftet med ändringen är att förtydliga arbetslösas studiemöjligheter och minska den administrativa bördan i anslutning till förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån.

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts vid arbets- och näringsministeriet och behandlats i en arbetsgrupp där utöver arbets- och näringsministeriet även social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet samt de centrala arbetslivsorganisationerna har varit representerade.

Remissbehandlingen av utkastet till proposition ordnades i tjänsten utlåtande.fi mellan den 20 februari och den 2 april 2026. Utlåtande begärdes av social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, riksdagens justitieombudsmans kansli, statsrådets justitiekansler, Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret), Utbildningsstyrelsen, centrala arbetslivsorganisationer, Työttömien keskusjärjestö ry och Finlands Kommunförbund, försäkringsdomstolen, besvärnämnden för social trygghet, högskolorna, sysselsättningsområdena, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf och Folkpensionsanstalten.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM101:00/2025>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning

2.1.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Bestämmelser om hur studier inverkar på den arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa finns i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Bestämmelserna tillämpas också på allmänt stöd med stöd av de hänvisningsbestämmelser som finns i lagen om allmänt stöd (48/2026). I denna regeringsproposition avses med arbetslöshetsförmån inkomstrelaterad dagpenning och allmänt stöd, och det som sägs om lagen om utkomstskydd för arbetslösa gäller också lagen om allmänt stöd.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det uttömmande om vilka studier som betraktas som heltidsstudier. Under den tid som en person bedriver sådana studier har personen i regel inte rätt till arbetslöshetsförmån. Heltidsstudier är bland annat sådana studier vid öppna universitet och öppna yrkeshögskolor som enligt studieplanen pågår längre än tre månader utan avbrott eller i perioder och vars omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Detta innebär i praktiken att en arbetssökande kan bedriva sådana öppna högskolestudier vid universitet och yrkeshögskolor som enligt studieplanen pågår i högst tre månader utan avbrott eller i perioder, utan att den arbetssökande förlorar arbetslöshetsförmånen. Nya studier som uppfyller förutsättningarna får bedrivas obegränsat utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad.

Studiehelheter som pågår längre än tre månader utan avbrott eller i perioder är enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa heltidsstudier, och den arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmån, om studiernas omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Öppna högskolestudier vid sådana medborgarinstitut och sommaruniversitet som avses i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) betraktas enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa som heltidsstudier, om studierna är heltidsstudier som ger yrkesfärdigheter och som i genomsnitt ordnas minst fyra dagar per kalendervecka. Med heltidsstudier avses här att den dagliga studietiden är i genomsnitt minst sex timmar. I praktiken är sådana studier i allmänhet inte ett hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan en arbetssökande som fyllt 25 år dessutom bedriva studier vid en öppen högskola utan att förlora rätten till utkomstskydd för arbetslösa, om den helhet som studierna bildar eller de återstående studierna pågår högst sex månader utan avbrott eller i perioder. Dessa studier ska ge yrkesfärdigheter eller stödja företagsverksamhet. Denna möjlighet att studera i sex månader och under tiden få arbetslöshetsförmån kan användas en gång under maximitiden för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning.

Utbildning vid en folkhögskola som avses i lagen om fritt bildningsarbete betraktas som heltidsstudier och den studerande har inte rätt till arbetslöshetsförmåner, om utbildningens omfattning enligt undervisningsprogrammet i genomsnitt är minst 5 studiepoäng per studiemånad eller 25 undervisningstimmar per vecka.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det också om allmänna undantag som gäller arbetssökandes studier och på basis av vilka studierna inte betraktas som heltidsstudier. En arbetssökandes studier betraktas inte som heltidsstudier, om det på basis av minst sex månaders stadigvarande tid i arbete eller minst sex månaders stadigvarande bedrivande av företagsverksamhet under studietiden kan anses att studierna inte utgör något hinder för att ta emot ett heltidsarbete.

En arbetssökandes studier betraktas inte heller som heltidsstudier om studierna har inletts under ett anställningsförhållande och arbetslösheten beror på permittering eller uppsägning av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker. Dessutom betraktas en arbetssökandes studier inte som heltidsstudier till exempel mellan perioderna, om studierna har ordnats i perioder och det är fråga om studier som ordnats i form av arbetskraftsutbildning, den arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt lagen om främjande av integration (681/2023). Studierna är inte heller heltidsstudier när de utgör en del av sådan sysselsättningsfrämjande service som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2.1.2 Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån

I lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) finns bestämmelser om arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. För att frivilliga studier ska stödjas med arbetslöshetsförmån förutsätts bland annat att den arbetssökande har fyllt 25 år och att arbetskraftsmyndigheten har konstaterat att den arbetssökande har behov av utbildning och myndigheten gör den bedömningen att stödandet av frivilliga studier är det arbetskraftspolitiskt

mest ändamålsenliga sättet att förbättra den arbetssökandes yrkesskicklighet och möjligheter att få arbete eller behålla sitt arbete.

Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån ska dessutom på ett väsentligt sätt förbättra den arbetssökandes möjligheter att hitta arbete på den öppna arbetsmarknaden och det ska avtalas om studierna i sysselsättningsplanen eller en ersättande plan. Med plan som ersätter sysselsättningsplanen avses en aktiveringsplan enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (381/2023). Frivilliga studier kan i regel stödjas med arbetslöshetsförmån i högst 24 månader och studierna ska vara heltidsstudier.

Bestämmelser om den arbetssökandes skyldigheter under tiden för studier som stöds med arbetslöshetsförmån finns i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Den arbetssökande ska regelbundet delta i undervisning enligt utbildnings- eller studieplanen för utbildningen. För att den arbetssökande ska få arbetslöshetsförmån krävs det att den arbetssökande gör framsteg i studierna. Med framsteg avses i fråga om högskolestudier i genomsnitt fem studiepoäng per månad, och i fråga om andra studier förutsätts det att studierna framskrider i enlighet med utbildnings- eller studieplanen.

Arbetskraftsmyndigheten ska följa hur den arbetssökande gör framsteg i studierna på det sätt som överenskommits i sysselsättningsplanen eller en ersättande plan. Om den arbetssökande inte gör tillräckliga framsteg i studierna eller inte underrättar arbetskraftsmyndigheten om studieframgången på det sätt som överenskommits i planen, upphör rätten till arbetslöshetsförmån räknat från den tidpunkt från vilken den arbetssökande inte kan anses ha gjort tillräckliga framsteg i studierna eller den tidpunkt då den arbetssökande borde ha underrättat arbetskraftsmyndigheten om studieframgången.

Om den arbetssökande utan godtagbart skäl har uteblivit från utbildning enligt utbildnings- eller studieplanen så att det är uppenbart att den arbetssökande inte kan avlägga de planliga studierna eller om den arbetssökande annars på ett väsentligt sätt har försummat studierna, upphör rätten till arbetslöshetsförmånen vid den tidpunkt då frånvaron eller försummelsen börjat. Arbetskraftsmyndigheten kan förutsätta att den arbetssökande visar upp en sådan redogörelse för framstegen i studierna som myndigheten behöver. Den arbetssökande ska underrätta arbetskraftsmyndigheten om avbrott i studierna och om att studierna avslutats.

Utbildningsproducenten ska ge den studerande intyg om antagning till utbildningen, ferieperioder under utbildningen och framsteg i studierna. Dessutom ska utbildningsproducenten utan dröjsmål underrätta arbetskraftsmyndigheten, om personens studier avslutas eller om personen har uteblivit från utbildningen eller på något annat sätt försummat studierna så att det är uppenbart att den arbetssökande inte på ett godtagbart sätt kan avlägga de planliga studierna.

2.1.3 Ändringen från utbildningsdagpenning till frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån

Bestämmelserna om arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån utfärdades år 2010 (RP 178/2009 rd). Till arbetslösa som sökte sig till frivillig utbildning som främjar yrkesfärdigheterna betalades före 2010 års ändring utbildningsdagpenning för utbildningstiden. Före 2009 (RP 49/2009 rd) hade arbets- och näringsbyråerna ingen prövningsrätt i fråga om vilka studier som kunde stödjas med utbildningsdagpenning.

En förutsättning för utbildningsdagpenning var att den sökande hade varit i arbete i minst 10 år när han eller hon inledde utbildningen. Kravet på arbetshistoria innebar i praktiken att det var möjligt att inleda studier med utbildningsdagpenning tidigast vid 28 års ålder. En förutsättning för att få utbildningsdagpenning var också att den sökande när utbildningen inleddes under de omedelbart föregående 12 månaderna hade fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 65 arbetslöshetsdagar.

Utbildningsdagpenning kunde betalas för högst 500 dagar. Utbildningsdagpenningen räknades in i maximitiden för arbetslöshetsdagpenning. Det sammanlagda maximiantalet dagar med utbildningsdagpenning och arbetslöshetsdagpenning var 565.

De studier som stöddes med utbildningsdagpenning skulle främja yrkesfärdigheterna. Det krävdes att utbildningen ordnades vid en läroinrättning under offentlig tillsyn och omfattade minst 36 studiepoäng eller 20 studieveckor i en följd.

År 2008 inledde cirka 1 400 personer studier med utbildningsdagpenning. Av dem var 78 procent kvinnor. Eftersom rätten till dagpenning förutsatte 10 års arbetshistoria, hörde de studerande inte till de yngsta åldersklasserna. Av dem som inledde studier var åtta procent under 35 år gamla. Flest personer som inlett studier fanns i åldersgruppen 40–44 år (29 procent). Under 2008 betalades det ut utbildningsdagpenning till sammanlagt 3 447 personer. Av dem fick 2 406 dagpenning till ett belopp som motsvarar den inkomstrelaterade dagpenningen och 1 041 dagpenning till ett belopp som motsvarar grunddagpenningen eller arbetsmarknadsstödet.

Först ändrades de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få utbildningsdagpenning 2009 (RP 49/2009 rd) så att rätten till utbildningsdagpenning gällde endast sådan utbildning som ingick i jobbsökarplanen eller sysselsättningsplanen. Arbets- och näringsbyrån gavs i detta sammanhang prövningsrätt i fråga om utbildningens ändamålsenlighet. Samtidigt var det inte längre en förutsättning för att få utbildningsdagpenning att den arbetssökande när utbildningen inleddes under de omedelbart föregående 12 månaderna hade fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 65 arbetslöshetsdagar.

Från ingången av 2010 ersattes utbildningsdagpenningen med stödandet av arbetssökandes frivilliga studier med arbetslöshetsförmån. I detta sammanhang slopades kravet på tio års arbetshistoria och det föreskrevs en åldersgräns på 25 år för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Maximitiden för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån är 24 månader.

2.1.4 Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration

Frivilliga studier kan stödjas med arbetslöshetsförmån också när de förutsättningar som anges i lagen om främjande av integration uppfylls, om arbetskraftsmyndigheten har konstaterat ett utbildningsbehov. En ytterligare förutsättning är att studierna stöder integrationen och sysselsättningen. Studierna ska omfatta studier i finska eller svenska eller i huvudsak ske på finska eller svenska.

En integrationskunds frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån ska överenskommas i integrationsplanen. Integrationskunden har en skyldighet att följa integrationsplanen som en förutsättning för arbetslöshetsförmån. Bestämmelser om hur försummelse av de åtgärder som överenskommit i planen inverkar på rätten till förmåner finns i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Stödandet av frivilliga studier med stöd av lagen om främjande av integration förutsätter inte att personen har fyllt 25 år eller att studierna är heltidsstudier. Under tiden för frivilliga studier som stöds med stöd av lagen om främjande av integration har integrationskunden rätt till kostnadsersättning enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I kostnadsersättning betalas 9 eller 18 euro per dag. En arbetssökande vars frivilliga studier stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice har inte rätt till kostnadsersättning.

Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån är förpliktande för integrationskunden, det vill säga vägran att delta i utbildning eller avbrytande av utbildning utan giltig orsak kan leda till att arbetslöshetsförmånen går förlorad antingen för viss tid eller tills vidare.

2.1.5 Arbetskraftspolitiskt utlåtande och utkomstskydd för arbetslösa

En arbetssökande ska anmäla sina heltidsstudier enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa till arbetskraftsmyndigheten. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns bestämmelser om givande av arbetskraftspolitiskt utlåtande. Arbetskraftsmyndigheten eller UF-centret ger för Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna bindande utlåtanden om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner. Vissa utlåtandeuppgifter som kräver prövning har på riksnivå koncentrerats till UF-centret.

UF-centret ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om studiernas inverkan på arbetslöshetsförmånen. Arbetskraftsmyndigheten ger dock det arbetskraftspolitiska utlåtandet, om det är fråga om kortvariga studier som pågår högst sex månader och som ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet för en arbetssökande som fyllt 25 år.

I arbets- och näringsministeriets förordning om givande av arbetskraftspolitiskt utlåtande och om uppgifter som ska antecknas i utlåtandet (512/2024) finns bestämmelser om tidsfristen för givande av arbetskraftspolitiskt utlåtande. Utlåtanden som ska ges av arbetskraftsmyndigheten ska ges inom sju dygn från det att den sökande har lämnat de upplysningar som behövs för utlåtandet eller från det att tidsfristen för lämnandet av upplysningar har gått ut, såvida inte annat följer av ärendets karaktär eller omfattning eller av andra särskilda skäl. UF-centret ska ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om de ärenden som centret ansvarar för inom 30 dagar.

Under tiden för sådan sysselsättningsfrämjande service som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas sådan arbetslöshetsförmån som den arbetssökande har rätt till medan han eller hon är arbetslös. Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt både lagen om ordnande av arbetskraftsservice och lagen om främjande av integration utgör sysselsättningsfrämjande service. Arbetslöshetsförmånen betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, trots att den arbetssökande inte har rätt till förmånen när servicen inleds, om det till exempel beror på en tid utan ersättning eller en skyldighet att vara i arbete.

2.2 Öppna högskolestudier

Som öppna högskolestudier kan man avlägga enskilda kurser och studiehelheter. Högskolorna beslutar själva vilka studier de erbjuder som öppna studier. Högskolorna kan ha begränsningar i fråga om antalet studerande på enskilda kurser eller inom enskilda studiehelheter. Studierna är i allmänhet avgiftsbelagda.

Som öppna universitetsstudier kan man i ett läroämne (t.ex. pedagogik) avlägga en hel studiehelhet (t.ex. grundstudier) eller enskilda studieperioder (t.ex. en kurs i didaktik).

Största delen av den öppna undervisningen vid universiteten är på grundnivå, men i många läroämnen kan man fortsätta med ämnesstudier. De öppna universitetsstudierna följer universitetets läroplaner, så studieprestationerna kan räknas till godo som en del av eventuella examensstudier. Studierna ordnas till skillnad från examensstudier till exempel på kvällar eller veckoslut, men numera också integrerade i examensstudier samt som webbstudier. Webbstudier och distansstudier kan genomföras oberoende av ort, även från utlandet. Det erbjuds studier året om, också på sommaren.

Studier vid öppna yrkeshögskolor ordnas på dagar, kvällar och veckoslut samt som webbstudier vid alla yrkeshögskolor runt om i Finland. Studierna ordnas ofta också integrerade i examensstudier. Studierna är praktiska och arbetslivsorienterade. Som studier vid öppna yrkeshögskolor kan man avlägga både studieperioder som ingår i yrkeshögskoleexamen och studieperioder som ingår i högre yrkeshögskoleexamen, men inte en hel examen.

Öppna högskolestudier erbjuds också av läroanstalter inom fritt bildningsarbete vid medborgarinstitut, folkhögskolor och sommaruniversitet. Öppna högskolestudier erbjuds på basis av ett avtal som ingåtts med ett universitet eller en yrkeshögskola, och de ordnas i samarbete med universiteten och yrkeshögskolorna. Studierna motsvarar universitetens och yrkeshögskolornas studieprogram. Medborgarinstitut är läroanstalter som grundar sig på lokala och regionala bildningsbehov. De erbjuder möjligheter till studier efter eget val och till utveckling av medborgarfärdigheter. Folkhögskolor är däremot internat för heltidsstudier, vilka tillhandahåller unga och vuxna personer möjligheter till frivilliga studier, förbättrar de studerandes studiefärdigheter och fostrar dem som individer och samhällsmedlemmar. Sommaruniversiteten är läroanstalter inom det regionala utbildningsutbudet, vilka fokuserar på öppen högskoleundervisning och svarar på andra kompetens- och bildningsbehov så att även den högskoleutbildade befolkningens behov beaktas.

Högskolorna kan också använda studier inom den öppna högskoleundervisningen som grund för antagning av studerande. Många högskolor erbjuder särskilda led- eller linjestudier som öppen högskoleundervisning. Den som avlägger sådana studier kan ansöka om att bli examensstuderande.¹

På basis av öppna högskolestudier kan man i regel inte få studiestöd. En person kan få studiestöd för studier vid en öppen högskola om personen studerar vid en högskola och studierna kan inkluderas i examen. Den som avlagt högskoleexamen kan också få studiestöd för att avlägga en enskild studiehelhet. Dessa studier måste dock komplettera yrkeskompetensen eller ge tjänstebehörighet. Sådana studier är till exempel pedagogiska studier för lärare. Det har dessutom varit möjligt att få vuxenutbildningsstöd av Sysselsättningsfonden för öppna studier inom yrkesinriktad tilläggstudier eller fortbildning vid universitet. Vuxenutbildningsstödet har upphört från och med den 1 augusti 2024. För studier som inleddes senast den 31 juli 2024 beviljades vuxenutbildningsstöd till utgången av 2025.

2.3 Arbetslösas öppna högskolestudier

Arbetslösas studier vid öppna högskolor har bedömts genom att uppgifter i VIRTAREGISTERMATERIALET har slagits samman med UF-centrets registermaterial om

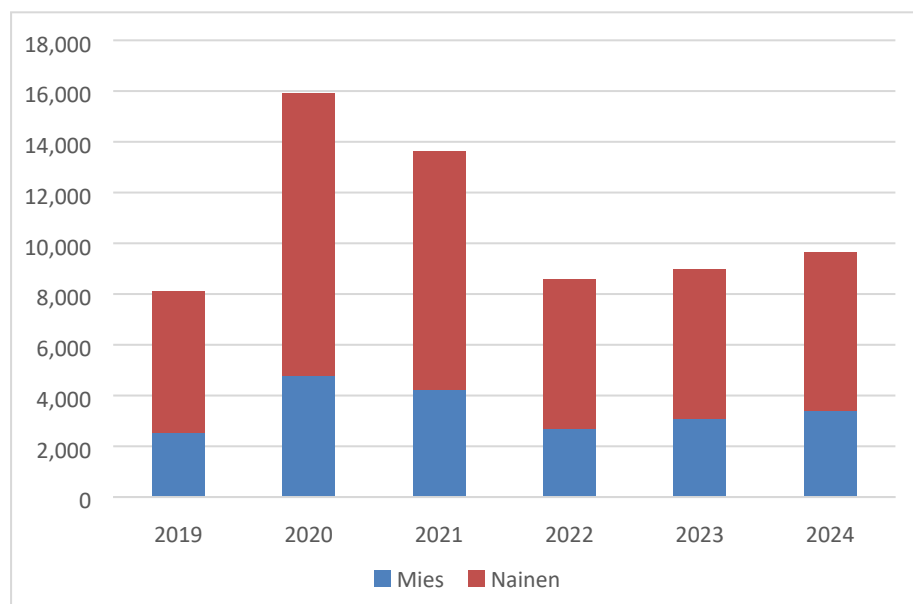
¹ Mer information om öppna högskolestudier finns på webbplatsen Studieinfo:
<https://opintopolku.fi/konfo/sv/sivu/oppna-universitetet> och
<https://opintopolku.fi/konfo/sv/sivu/oppna-yrkeshogskolan>.

arbetsförmedlingsstatistiken. Det tillgängliga VIRTAMaterialet täcker största delen av de finländska högskolorna² och något under 90 procent av de studerande vid öppna högskolor och de studiepoäng som avlagts inom öppen högskoleundervisning år 2024. Motsvarande uppgifter om läroanstalter för fritt bildningsarbete (medborgarinstitut och sommaruniversitet) fanns inte att tillgå. De siffror som bedöms nedan är därför ungefärliga och bedöms i någon mån underskatta de arbetslösas studier vid öppna högskolor.

I typiska fall har cirka 6 400 personer per år avlagt studiepoäng genom studier vid öppna universitet och öppna yrkeshögskolor och samtidigt fått arbetslöshetsförmån. Om man räknar med alla arbetssökande som är registrerade i arbetskraftsmyndighetens kundsystem (även sysselsatta, personer som arbetar på den öppna marknaden, deltidsanställda och andra motsvarande grupper av arbetssökande) är antalet personer som avlagt studiepoäng genom öppna högskolestudier cirka 15 000. Av dem som är arbetslösa och dem som deltar i arbetskraftsservice (s.k. omfattande arbetslöshet) har cirka 10 000 personer per år avlagt studiepoäng (Figur 2.3.1).

Under covid-19-pandemin fördubblades antalet studerande som avlade öppna studier vid högskolorna, men antalet har nu återgått till sin tidigare nivå. Av de studerande är över 70 procent kvinnor. (Figur 1)

Figur 1. Arbetslösa (omfattande arbetslöshet) som avlagt studiepoäng genom öppna högskolestudier efter kön



I tabellen: Mies (Man), Nainen (Kvinna).

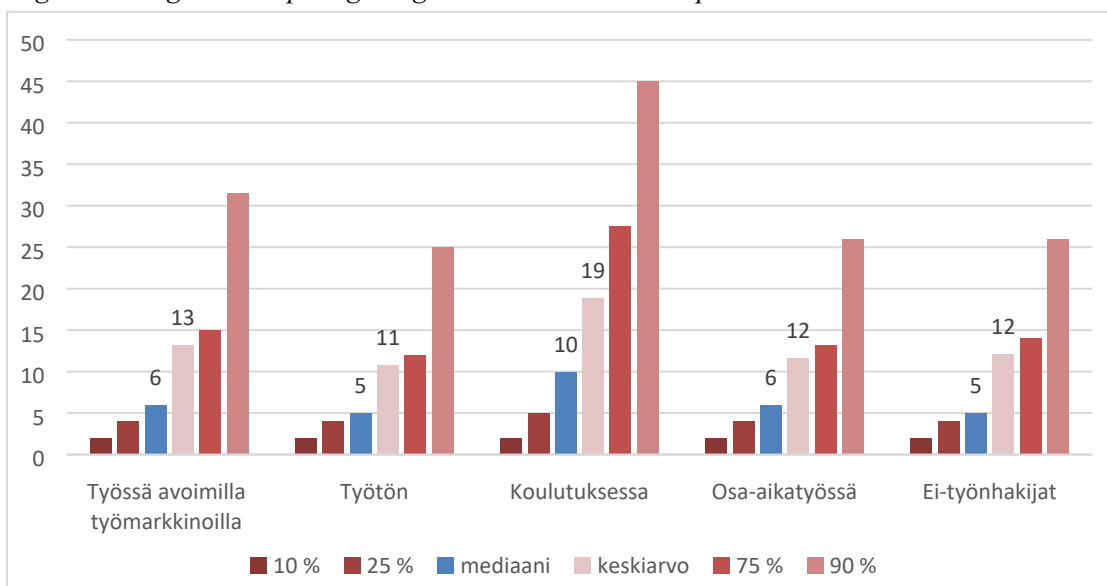
Av de arbetslösa som avlagt studier vid öppna högskolor har 80 procent registrerat finska som sitt modersmål. Cirka 2 procent är svenskspråkiga och 18 procent har något annat språk som modersmål. Andelen integrationskunder är cirka 2–9 procent (200–700 personer) beroende på om man räknar med personer för vilka en integrationsplan har gjorts upp samma år eller under

² I granskningen ingår 29 av 38 högskolor i Finland.

tre år och om man räknar med enbart arbetslösa eller också personer vars sysselsättningskod i arbetskraftsmyndighetens kundinformationssystem har angetts som ”i utbildning” (s.k. omfattande arbetslöshet). Största delen av integrationskunderna är över 30 år – år 2023 var antalet integrationskunder under 25 år under 40.

Arbetslösas studier vid öppna högskolor är vanligen kortvariga. Hälften av de arbetslösa (median) har avlagt högst fem studiepoäng (Figur 2). Förutsättningen för att få studiepenning är fem studiepoäng per månad, det vill säga det är i allmänhet fråga om studier på cirka en månad. Av de arbetslösa har 75 procent avlagt högst 12 studiepoäng och 90 procent högst 25 studiepoäng. Det finns några personer som har avlagt helheter på 50–70 studiepoäng, men endast 10 procent av de arbetslösa har avlagt studier på över 25 studiepoäng. Studierna är mer omfattande (median 10 studiepoäng) hos personer vars sysselsättningskod i arbetskraftsmyndighetens kundinformationssystem har antecknats som ”i utbildning”, vilket visar på att personen har fått ett beslut om frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Fördelningen av arbetslösas studiepoäng motsvarar rätt väl studierna för dem som är på den öppna arbetsmarknaden eller i deltidsarbete, vilket stöder bedömningen att studier vid det öppna universitetet inte utgör ett hinder för att ta emot arbete.

Figur 2. Avlagda studiepoäng enligt arbetslöshetskod och percentil.



I tabellen:

Työssä avoimilla työmarkkinoilla (Arbetar på den öppna arbetsmarknaden)

Työtön (Arbetslös)

Koulutuksessa (I utbildning)

Osa-aikatyössä (I deltidsarbete)

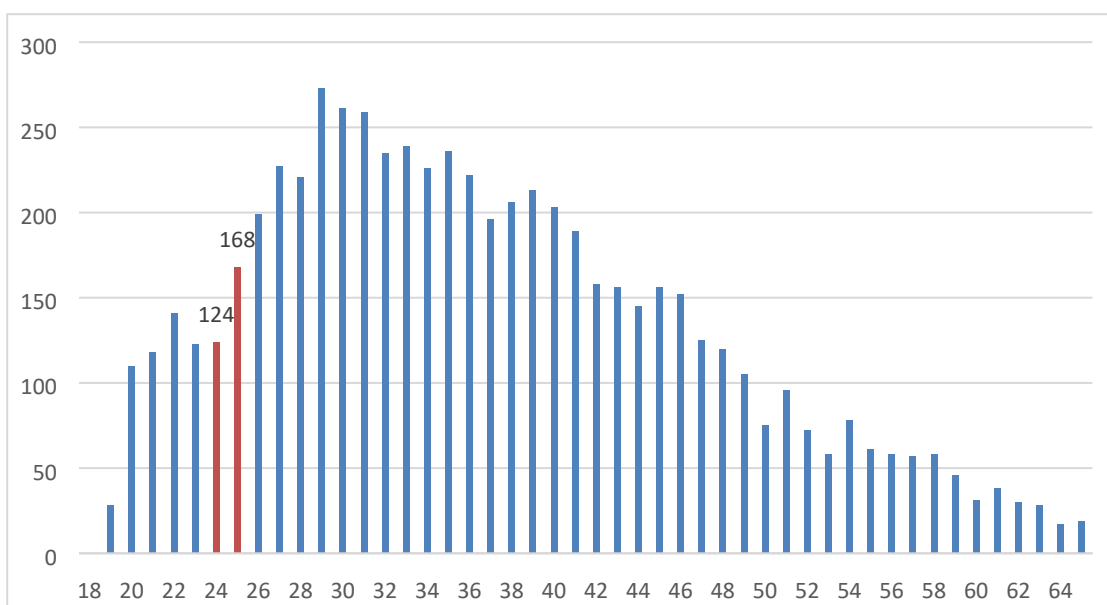
Ei-työnhakijat (Ej arbetssökande)

Mediaani (Median)

Keskiarvo (Medelvärde)

Mottagare av arbetslöshetsförmåner som har bedrivit öppna högskolestudier är vanligen unga vuxna. Antalet personer som avlagt studiepoäng minskar med åldern från och med 30 års ålder. (Figur 3) År 2023 fanns det sammanlagt 5 700 personer över 25 år som fick arbetslöshetsförmån. Antalet personer som avlagt studiepoäng ökar med 44 personer (35 procent) mellan åldrarna 24 och 25, vilket lär ha samband med att bestämmelserna om studier i anslutning till utkomstskydd för arbetslösa lättas upp från 25 års ålder (se avsnitt 2.1). De nuvarande bestämmelserna om studier i anslutning till utkomstskydd för arbetslösa begränsar alltså i någon mån åtminstone yngre personers studier.

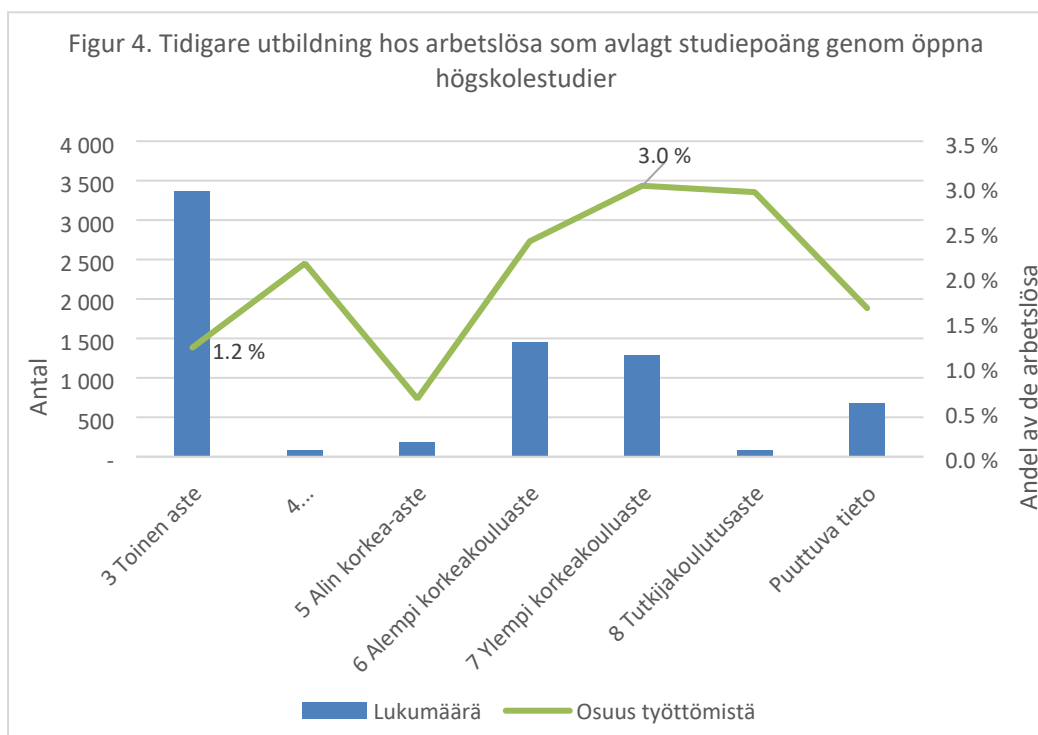
Figur 3. Mottagare av arbetslöshetsförmån som avlagt studiepoäng genom öppna högskolestudier efter ålder år 2023.



Av de arbetslösa som avlägger studier vid öppna högskolor har cirka hälften en examen på andra stadiet (Figur 4), varav cirka hälften har en studentexamen, men bland dessa personer finns också merkonomer, närvårdare, datanomer och personer som avlagt grundexamen inom byggnadsbranschen. Cirka 40 procent av de arbetslösa som avlagt studiepoäng vid en öppen högskola har avlagt högskoleexamen. De vanligaste högskoleexamina är tradenom, socionom, sjukskötare och ekonomie magister.

I förhållande till antalet arbetslösa (det finns färre högskoleutbildade arbetslösa än arbetslösa med examen på andra stadiet) är de som aktivast avlägger öppna högskolestudier personer som avlagt högre högskoleexamen (tre procent och personer med endast examen på andra stadiet 1,2 procent). (Figur 4)

Figur 4. Tidigare utbildning hos arbetslösa som avlagt studiepoäng genom öppna högskolestudier.



Studier vid öppna högskolor utgör endast en mycket liten del av den utbildning som erbjuds arbetssökande. När cirka 6 400 mottagare av arbetslöshetsförmån har avlagt studiepoäng vid en öppen högskola, har det år 2024 funnits sammanlagt cirka 100 000 arbetssökande i alla olika utbildningsformer. Den största volymen deltar i arbetskraftsutbildning som ordnas av arbetskraftsmyndigheterna (sammanlagt 48 000 arbetssökande). Cirka 26 000 arbetssökande har deltagit i någon typ av träning eller frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Antalet är störst i fråga om dem som avlagt examen på andra stadiet, men i förhållande till det totala antalet arbetssökande med olika utbildningsbakgrund har de som avlagt examen på högre nivå deltagit i utbildningar något oftare under året (14 procent i förhållande till antalet arbetssökande) än de som avlagt examen på andra stadiet (10 procent) (Figur 5). Okänd utbildningsbakgrund är vanligast hos invandrare, vilka ofta deltar i integrationsutbildning, varvid deltagarfrekvensen är rätt hög, 29 procent i förhållande till antalet arbetssökande.

I tabellen:

Toinen aste (Andra stadiet)

Erikoisammattikoulutusaste (Specialyrkesexamen)

Alin korkea-aste (Lägsta högre nivå)

Alempi korkeakouluaste (Lägre högskolenivå)

Ylempi korkeakouluaste (Högre högskolenivå)

Tutkijakoulutusaste (Forskarutbildningsnivå)

Puuttuva tieto (Uppgift saknas)

Lukumäärä (Antal)

Osuus työttömistä (Andel av de arbetslösa)

Figur 5. Deltagare i utbildningsåtgärder riktade till arbetssökande år 2024 efter utbildningsbakgrund

Perusaste (Grundskolenivå)

Toinen aste (Andra stadiet)

Korkea-aste (Högre nivå)

Tuntematon (Okänd)

Valmennukset (Träning)

Työvoimakoulutus (Arbetskraftsutbildning)

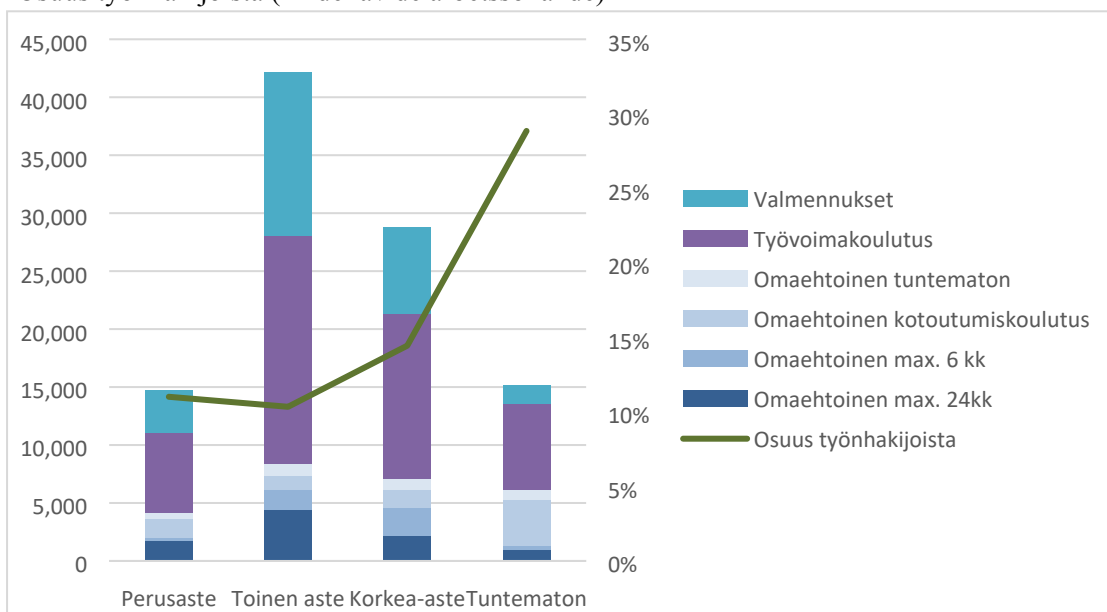
Omaehtoinen tuntematon (Frivilliga, okänd)

Omaehtoinen kotoutumiskoulutus (Frivillig integrationsutbildning)

Omaehtoinen max. 6 kk (Frivilliga max. 6 mån.)

Omaehtoinen max. 24 kk (Frivilliga max. 24 mån.)

Osuus työnhakijoista (Andel av de arbetssökande)



3 Målsättning

Syftet med propositionen är att underlätta möjligheterna för arbetslösa arbetssökande att bedriva öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet samt att minska den administrativa bördan i anslutning till utredning av förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att öppna universitetsstudier och öppna yrkeshögskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet i fortsättningen inte ska påverka rätten till utkomstskydd för arbetslösa, om den arbetssökande har fyllt 25 år. Den arbetssökande behöver inte anmäla sina studier till Arbetskraftsmyndigheten, och Arbetskraftsmyndigheten eller UF-centret utför inte utredningsarbete om studierna i fråga när den arbetssökande ansöker om arbetslöshetsförmån.

En förutsättning för att få arbetslöshetsförmån då den arbetssökande avlägger studier vid en öppen högskola är att han eller hon är skyldig att söka möjliga jobb på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller en ersättande plan och att han eller hon är beredd att ta emot heltidsarbete. Den arbetssökande är dessutom fortfarande skyldig att delta i sysselsättningsfrämjande service när den erbjuds honom eller henne.

De föreslagna ändringarna förtydligar möjligheterna att bedriva öppna högskolestudier under arbetslöshetstiden, när osäkerheten om huruvida rätten till utkomstskydd för arbetslösa kvarstår under tiden för öppna högskolestudier undanröjs.

När öppna högskolestudier kan avläggas utan konsekvenser för utkomstskyddet för arbetslösa, slopas den alternativa möjligheten till frivilliga öppna högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån och som baserar sig på ett utbildningsbehov. Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration har också varit en möjlighet för integrationskunder under 25 år att avlägga öppna högskolestudier. Denna möjlighet kommer inte längre att finnas.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

De föreslagna ändringarna underlättar arbetslösa arbetssökandes möjligheter att avlägga öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att förlora rätten till utkomstskydd för arbetslösa. Ändringarna ökar förutsägbarheten när det gäller rätten till utkomstskydd för arbetslösa under tiden för öppna högskolestudier och minskar den administrativa bördan när myndigheten inte i fortsättningen utreder hur dessa studier påverkar den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån. Konsekvenserna för arbetslöshetsförmånerna bedöms vara ringa.

De centrala riskerna med ändringen av definitionen av heltidsstudier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa med tanke på den offentliga ekonomin hänför sig till en eventuell ökning av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa och att det tar längre innan arbetslösa sysselsätts. Sysselsättning efter studier kan höja produktiviteten hos en tidigare arbetslös person och öka sannolikheten för deltagande i arbete på längre sikt, men på kort sikt kan studierna fördröja sysselsättningen ("inlåsningsseffekt"). Ur denna synvinkel har det varit motiverat att begränsa rätten att bedriva heltidsstudier under tiden för utkomstskydd för arbetslösa. En risk som hänför sig till att bestämmelserna om deltidsstudier lättas upp är att deltidsstudier i praktiken blir heltidsstudier. Studiestöd kan i regel inte fås för studier vid en öppen högskola, men underlättande av studier med arbetslöshetsförmån kan tränga undan arbete och fördröja övergången till en studieförmån för examensstuderande, vilket innebär att studiestöd ersätts med arbetslöshetsförmån.

4.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Utgångspunkten är att tillåtandet av studier som genomförs som öppna högskolestudier utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad inte bedöms ha några betydande konsekvenser för antalet studerande och således inte heller för utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa. Detta baserar sig på att kurser som avläggs inom öppen högskoleundervisning vanligen pågår i under tre månader eller är så kortvariga att studierna redan nu betraktas som deltidsstudier och det i princip har varit tillåtet att avlägga dem. En central ändring är alltså endast slopandet av den anmälningsskyldighet som gäller den arbets sökandes studier.

Slopandet av anmälningsskyldigheten minskar utredningen av utkomstskyddet för arbetslösa i anslutning till studier och osäkerheten om huruvida rätten till förmåner fortsätter, vilket kan antas måttligt öka intresset för studier. När det år 2010 blev möjligt att som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån delta i examensutbildning, ökade arbetslösas studier med cirka 0,5 procentenheter³. Av de arbetslösa deltog cirka åtta procent i examensutbildning före reformen. Den reform 2009–2010 som ersatte utbildningsdagpenning med frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån⁴ var betydligt större än den reform som föreslås i denna proposition, eftersom det före ändringen krävdes att den sökande hade varit i arbete i minst 10 år när han eller hon inledde utbildningen. Kravet på arbetshistoria innebar i praktiken att det var möjligt att inleda studier med utbildningsdagpenning tidigast vid 28 års ålder. Av dem som inledde studier år 2008 var åtta procent under 35 år gamla. Reformen ökade arbetslösas möjligheter att studera utan konsekvenser för utkomstskyddet för arbetslösa i betydligt större utsträckning (all examensutbildning), befriade dem från jobbsökningsskyldigheter och ökade förmånsnivån på grund av den så kallade förhöjningsdelen för den aktiva tiden och kostnadsersättningen. Studieprestationerna inom öppna högskolestudier omfattar i genomsnitt åtta studiepoäng, vilket innebär cirka 1,5 månaders heltidsstudier, så på grund av den korta varaktigheten kan inläsningseffekten (men också den sysselsättningseffekt som följer av den) antas bli betydligt mindre än de frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån (till exempel upphör jobbsökningen inte under studietiden).

Således kan det antas att det föreslagna slopandet av anmälningsskyldigheten i fråga om studier vid öppna högskolor kommer att öka de arbetslösas studier betydligt mindre än reformen år 2010, till exempel med en tredjedel (0,2 procentenheter), vilket innebär att antalet studerande inom öppna högskolestudier ökar med cirka 500 personer. Detta beräknas förlänga förmånsperioderna något under de tre första åren (-0,5 miljoner euro), men förbättra sysselsättningen på längre sikt (+1,1 miljoner euro 4–10 år efter studierna)⁵.

³ Aihinen, Alasalmi, Busk, Holappa, Koivula, Mayer, Oosi, Siltala, Vaahtoniemi (2024). Frivilliga studier med arbetslöshetsförmån som en väg till sysselsättning och kontinuerligt lärande. *Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:10*. Studierna ökade främst i åldersgruppen 25–35 år, men användningen av studiepenning minskade också i de äldre åldersgrupperna, om än i mindre grad. Studierna ökade mest bland studenter och personer som avlagt mellanstudiet, men också ersättningen av studiepenningen var stor i dessa grupper. Mest minskade användningen av studiepenning bland dem som hade utbildning på grundskolenivå. I fråga om dem som avlagt examen på högre nivå var konsekvenserna minst.

⁴ Ändringen behandlas i avsnitt 2.1.2.1 i denna proposition.

⁵ Om man antar att studierna förblir lika korta som för närvarande, dvs. pågår i cirka 2 månader. Inläsningseffekten och sysselsättningseffekten efter den har bedömts med hjälp av parametrarna i Aihinen m.fl. (2024) genom att jämföra längden på studier vid en öppen högskola (2 månader) med längden på de frivilliga studier som varit föremål för undersökningen (24 månader).

Vid sidan om ökningen av mängden studier bland arbetslösa är en annan verkningskanal att personer som för närvarande finansierar sina studier på något annat sätt övergår till arbetslöshetsförmåner. Reformen år 2010 minskade antalet mottagare av studiepenning med cirka 1,5 procentenheter, det vill säga studier med studiepenning ersattes med studier med arbetslöshetsförmån. För öppna universitetsstudier kan man i regel inte få studiestöd, så problemet med att studiepenningen ersätts bedöms inte vara stort.

Om studier i öppna högskolestudier blir ekonomiskt mer lockande, kan studierna vid en öppen högskola i början av studierna dock förlängas och ansökan till examensstudier fördröjas, vilket i praktiken innebär att studiestödet ersätts med arbetslöshetsförmån. Incitamentet att studera med arbetslöshetsförmån i stället för studiepenning är betydande: studiepenning kan fås till ett belopp av 3 360 euro per år, medan arbetslöshetsförmånen i genomsnitt är 7 437–15 879 euro per år (allmänt stöd–inkomstrelaterad dagpenning) och dessutom är bostadstillägget för studerande betydligt lägre (högst 296 euro i månaden) än bostadsbidraget för arbetslösa (till exempel 394 euro i månaden). Incitamentet att studera med arbetslöshetsförmån i stället för att arbeta eller ansöka om studiepenning är alltså betydande, även om studierna skulle kosta till exempel 900–2 700 euro per år (60 studiepoäng, 15–45 euro/studiepoäng⁶).

Eftersom den föreslagna ändringen är betydligt mindre än reformen i fråga om frivilliga studier år 2010, kan det antas att också ersättandet av arbete och studiepenning med arbetslöshetsförmåner är mindre, till exempel en tredjedel av effekten av 2010 års reform. I detta fall övergår 1 600 personer till att finansiera studier med arbetslöshetsförmån i stället för förvärsarbete eller studiestöd, varvid förmånskostnaderna ökar med cirka 0,6 miljoner euro och de totala kostnaderna för den offentliga ekonomin är neutrala på längre sikt, när den ovan beskrivna sysselsättningseffekten efter inlåsningsseffekten beaktas.

Det är svårt att exakt förutse beteendekonsekvenserna. Den nuvarande bestämmelsen om studiehelhetens varaktighet är svårtolkad och därför är det möjligt, om än osannolikt, att studierna kommer att öka mer när osäkerheten i fråga om tolkningen upphör, även om ändringen till stor del handlar om att anmälningsskyldigheten slopas.

En central osäkerhet hänför sig till så kallade studier vid den öppna leden samt linjestudier, och att de som avlägger sin första examen lyfter arbetslöshetsförmån i stället för studiestöd. Om de 20 000 nya studenter som årligen blir utan studieplats ansöker om arbetslöshetsförmån för att finansiera sina öppna högskolestudier under mellanåren och på grund av den högre förmånsnivån hellre fortsätter sina studier med arbetslöshetsförmåner via den öppna leden, blir kostnaderna för den offentliga ekonomin betydande. Inlåsningsseffekten av linjestudier är sannolikt också klart större än i fråga om övriga öppna studier, i synnerhet eftersom den

⁶ Enligt remissvaren kan priset på studier som leder till examen dock uppgå till rentav 8 000–12 000 euro per år. Å andra sidan har universiteten och yrkeshögskolorna ett starkt finansieringsincitament för att ordna öppen högskoleundervisning, när modellen för statlig finansiering belönar 129–151 euro per studiepoäng för studier som avlagts genom öppen högskoleundervisning, det vill säga 7 700–9 100 euro per läsår (60 sp) (Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen (försök med studiesedlar), VN/2166/2026). Läroanstalterna har således ett bra incitament att sträva efter att utvidga utbudet av öppen undervisning, om det kan leda till att avgifterna hålls på en måttlig nivå och således innebär att studier med (inkomstrelaterad) arbetslöshetsförmån är ett betydligt mer lockande alternativ än studiestödet. Det kan dock vara så att det i den proposition om beviljande av examensrätt som är under beredning föreskrivs om att avgifterna ska motsvara självkostnadspris, vilket sannolikt höjer priserna och därmed minskar incitamentet för studier med arbetslöshetsförmån i stället för studiestöd.

studerande blir tvungen att förbinda sig att betala hela studiehelheten på förhand och avgiften inte återbetalas efter att studieplatsen har fastställts. Således kan incitamentet för sysselsättning mitt under studierna vara svagt. Enligt regeringens ställningstagande vid den så kallade halvtidsöversynen 2025 ska det senare göras möjligt att avlägga examen genom öppna högskolestudier. Dessa studier lämnas inte utanför ändringen, eftersom målet är att i så stor utsträckning som möjligt möjliggöra studier vid öppna högskolor.

I propositionen föreslås bestämmelser om en åldersgräns på 25 år, vilket i hög grad bedöms förhindra att personer övergår från studiestöd till arbetslöshetsförmån. Största delen av de unga som utexamineras från andra stadiet har när de fyllt 25 år redan övergått till studieförmåner vid högskolorna och därmed minskar risken för att studiepenningen ersätts med arbetslöshetsförmån betydligt. Det är ändamålsenligt att föreskriva om en åldersgräns också med tanke på att regleringen ska vara enkel.

Även det att studierna är avgiftsbelagda⁷ minskar sannolikheten för att denna risk realiserar, även om det också efter studieavgifterna kan vara lockande att studera särskilt med inkomstrelaterad dagpenning i förhållande till förvärvsarbete eller studier som examensstuderande som får studiepenning. Vid vissa högskolor kompenseras också de som senare blir examensstuderande för avgifter för studier vid den öppna leden. En studiesedel på 30 studiepoäng för unga som utexamineras från andra stadiet och som inte får någon högskoleplats kan också göra arbetslöshetsförmånen mer attraktiv i förhållande till studiestödet och övergången till examensstudier. Begränsning av sedeln till 30 studiepoäng minskar risken effektivt.

När en arbetssökande söker till examensstudier genom urvalsprov eller betygssurval kan den arbetssökande inte vara säker på om han eller hon senare kommer att antas som examensstuderande vid ett universitet eller en yrkeshögskola, och därför lönar det sig för säkerhets skull att ansöka om studierätt varje år. Detta minskar incitamentet att avlägga öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån i förhållande till examensstudier med studiepenning. Via den så kallade öppna leden övergår för närvarande årligen cirka 6 000 studerande till examensstudier⁸, vilket också begränsar ökningen av antalet studier vid den öppna leden för dem som studerar med arbetslöshetsförmån.

Högskolorna har konstaterat att de som valts till examensstuderande på basis av studier vid den öppna leden och linjestudier är motiverade studerande och högskolorna har ökat antagningen till examensstudier via den öppna leden och linjestudier. Enligt regeringens ställningstagande vid den så kallade halvtidsöversynen 2025 ska det senare göras möjligt att avlägga examen

⁷ Den arbetssökande finansierar själv sina öppna högskolestudier. Maximipriset för öppna högskolestudier har varit 15 euro/studiepoäng som hör till studierätten, dvs. kostar till exempel en kurs på 5 studiepoäng 75 euro. Våren 2024 höjdes maximiavgifterna för öppna högskolestudier från 15 euro till 45 euro per studiepoäng som hör till studierätten. Tills vidare har avgifterna höjts måttligt. Universitetet erbjuder också i någon mån helt avgiftsfria MOOC-kurser. Det att studierna är avgiftsbelagda skulle sannolikt begränsa studierna vid öppna högskolor, även om studierna inte påverkar rätten till utkomstskydd för arbetslösa.

⁸ Enligt statistiktjänsten Vipunen har cirka 6 000 studerande tagit emot en högskoleplats via den öppna leden under de senaste åren.

genom öppna högskolestudier⁹, vilket medför osäkerhet när det gäller förslagets konsekvenser i framtiden.

Riskerna i anslutning till studier vid den så kallade öppna leden minskas av att den arbetsökande åläggs jobsökningsskyldighet enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice och han eller hon omfattas av samma skyldigheter som andra arbetsökande.

Ändringen jämfört med nuläget är alltså liten och åldersgränsen, avgifterna för studierna samt osäkerheten i fråga om examensrätten bör begränsa risken för att sloandet av anmälningsskyldigheten i fråga om öppna högskolestudier avsevärt ökar studier med arbetslöshetsförmån och framför allt risken för att arbete eller studier med studiepenning ersätts med studier med arbetslöshetsförmån. Eftersom det är svårt att bedöma beteendekonsekvenserna på ett tillförlitligt sätt och det planeras ändringar i de öppna studierna i framtiden, har man i konsekvensbedömningen också beräknat ett riskscenario där det utvidgade utbudet vid öppna högskolor, examensrätten och de studieavgifter som kompenseras förändrar situationen och en motsvarande andel av de som för närvarande finansierar sina studier med förvärvsarbete eller stöd från föräldrarna övergår till arbetslöshetsförmånen som under reformen av de frivilliga studierna 2010 (Aihinen m.fl. 2024) och att studiernas längd dessutom förlängs från några månader till närmare två år. Detta riskscenario innebär att antalet arbetslösa som studerar ökar med 1 600 personer (0,5 procent) och antalet mottagare av arbetslöshetsförmån ökar med 7 700 personer, vilket i sin helhet innebär kostnader på 85 miljoner euro för den offentliga ekonomin. Scenariot är dock osannolikt på grund av de ovannämnda begränsningarna. Med anledning av begränsningarna anses propositionen alltså vara kostnadsneutral med tanke på den offentliga ekonomin, såsom det redogörs för i början av avsnittet.

4.2.2 Konsekvenser för samhället

4.2.2.1 Konsekvenser i fråga om de grundläggande rättigheterna

De föreslagna ändringarna har konsekvenser i fråga om tillgodoseendet av jämlikheten enligt 6 § i grundlagen, de kulturella rättigheterna enligt 16 § 2 mom. i grundlagen, rätten till social trygghet enligt 19 § i grundlagen samt i fråga om rätten för var och en att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad enligt 21 § 1 mom. i grundlagen.

Den föreslagna ändringen gäller i huvudsak arbetsökande som fyllt 25 år. Ändringarna har konsekvenser för jämlikheten enligt 6 § i grundlagen. I fortsättningen ska studier vid öppna högskolor med arbetslöshetsförmån vara jämlikare mellan de arbetsökande som är integrationskunder och andra arbetsökande.

Rätten till social trygghet tryggas i 19 § 2 mom. i grundlagen. Den föreslagna ändringen tryggar en smidig och snabb handläggning av den arbetsökandes ansökan om arbetslöshetsförmån i situationer med anknytning till den arbetsökandes studier vid ett öppet universitet eller en öppen yrkeshögskola. Den arbetsökande kan dessutom ha rätt till arbetslöshetsförmån i sådana situationer där någon rätt till arbetslöshetsförmån i nuläget inte har existerat på grund av heltidsstudier. Dessa ändringar tryggar tillgodoseendet av de rättigheter som tryggas i 19 § 2 mom. och 21 § 1 mom. i grundlagen. De ovannämnda ändringarna kan i viss mån inverka så att

⁹ [Undervisnings- och kulturministeriets projekt Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen \(avläggande av examen som öppen högskoleundervisning\)](https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM062:00/2025), <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM062:00/2025>.

den arbetssökandes behov att använda sig av en förmån enligt 19 § 1 mom. i grundlagen som beviljas i sista hand, i praktiken utkomststöd, minskar.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare föreskrivs genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. De föreslagna ändringarna stöder genomförandet av de omständigheter som det föreskrivs om i 16 § 2 mom. i grundlagen, eftersom ändringarna förbättrar de arbetslösas möjligheter att studera vid sidan om jobsökning utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad.

Också ändringen av lagen om främjande av integration så att öppna högskolestudier inte längre kan stödjas med arbetslöshetsförmån är av betydelse särskilt med tanke på 19 § 2 mom. i grundlagen. Trots ändringen av lagen om främjande av integration ska integrationskunder under 25 år fortfarande ha möjlighet att bedriva öppna högskolestudier utan att förlora arbetslöshetsförmånen inom ramen för de gränser för studiernas längd och omfattning som anges i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. När en integrationskund studerar med arbetslöshetsförmån med stöd av lagen om främjande av integration betalas till honom eller henne kostnadsersättning under studietiden och det är möjligt att få förmånen i vissa situationer också när han eller hon annars inte har rätt till förmånen till exempel på grund av en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa. Å andra sidan är studier som stöds med arbetslöshetsförmån förpliktande för integrationskunden som förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån, medan studier inom de ramar som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är förpliktande.

Personer under 25 år kan även i fortsättningen själva bidra till att till exempel påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa inte påförs, men till exempel väntetiden för allmänt stöd kan integrationskunden inte påverka genom sina egna åtgärder. Ändringarna innebär inte att de inverkar på det centrala innehållet i skyldigheterna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. När det gäller förmånens nivå är en försämring vid studier inom de ramar som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa endast att kostnadsersättningen upphör. Detta kan inte betraktas som en betydande ändring.

I fråga om de integrationskunder som har fyllt 25 år är försämringen jämfört med nuläget att kostnadsersättningen under studierna upphör samt att rätten till förmån under studierna slopas i situationer där personen inte har rätt till förmån till exempel på grund av en påförd påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa eller på grund av väntetiden för allmänt stöd. Å andra sidan är studierna inte längre förpliktande för integrationskunden. I fråga om dessa arbetssökande bör det dessutom beaktas att de drar full nytta av studiemöjligheten enligt de föreslagna ändringarna.

Som helhet betraktat innehåller ändringen i fråga om integrationskunders frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån både faktorer som förbättrar och försämrar integrationskundens studiemöjligheter. Den tydlighet i förmånssystemet som eftersträvas genom ändringarna accentueras dock särskilt i fråga om personer med ett främmande språk som modersmål, vilket de facto kan förbättra ställningen för dem som fyllt 25 år.

4.2.2.2 Konsekvenser för arbetslösa

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete rätt till arbetslöshetsförmån. Som arbetslös betraktas enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete mer än två veckor utan avbrott. Som arbetslös betraktas också bland annat den som är permitterad på heltid. Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa

betraktas som arbetssökande de som på det sätt som föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice är registrerade som arbetssökande, har hållit sin jobbsökning i kraft vid arbetskraftsmyndigheten och sköter ärenden hos arbetskraftsmyndigheten så som myndigheten förutsätter.

Den ändring av bestämmelserna om studier i lagen om utkomtskydd för arbetslösa som föreslås i propositionen underlättar de arbetssökandes möjligheter att bedriva studier vid sidan om jobbsökning utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad. Förslaget gör det möjligt för den arbetssökande att bättre än för närvarande utveckla sin kompetens och sina sysselsättningsfärdigheter under tiden då han eller hon får arbetslöshetsförmån.

Den föreslagna ändringen minskar de arbetssökandes behov av att sköta ärenden hos arbetskraftsmyndigheten. Arbetssökande behöver i fortsättningen inte anmäla eller reda ut sådana öppna högskolestudier som avses i förslaget med arbetskraftsmyndigheten eller UF-centret. När behovet av utredning i samband med den arbetssökandes studier minskar bedöms detta snabba upp och förtydliga utredningen och avgörandet av den arbetssökandes rätt till utkomtskydd för arbetslösa.

Ändringen har inga konsekvenser för serviceprocessen för arbetssökande eller jobbsökningsskyldigheten. Den arbetssökande ska genomföra sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen samt söka möjliga jobb i enlighet med den jobbsökningsskyldighet som ingår i planen. Den arbetssökande omfattas i regel av full jobbsökningsskyldighet, vilket innebär att han eller hon ska söka fyra möjliga jobb under en granskningsperiod på en månad, såvida inte skyldigheten i fråga om antalet jobb som ska sökas minskats eller inte satts ut. Som en förutsättning för fortsatt erhållande av arbetslöshetsförmån ska den arbetssökande ordna sina studier så att det är möjligt att söka och ta emot jobb, genomföra sysselsättningsplanen och delta i serviceprocessen för arbetssökande.

I fråga om lagen om främjande av integration gäller ändringen också frivilliga öppna högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån för personer under 25 år. De som med stöd av lagen om främjande av integration deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån ska inte heller längre ha rätt till en daglig kostnadsersättning på 9 eller 18 euro. För en jämlik och enhetlig tillämpning föreslås motsvarande bestämmelser om öppna högskolestudier i lagen om främjande av integration som i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Mängden öppna högskolestudier som har avlagts som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration har varit liten. Också på grund av att studierna är avgiftsbelagda bedöms sloandet av denna möjlighet inte ha några betydande konsekvenser för integrationskundernas studiemöjligheter. Det ska fortfarande vara möjligt för integrationskunder att avlägga öppna högskolestudier på samma sätt som för andra arbetssökande. I enlighet med vad som föreslås i propositionen kan också integrationskunder som fyllt 25 år bedriva öppna högskolestudier utan att det påverkar arbetslöshetsförmånen.

Avgifterna för öppna högskolestudier kan inverka på i vilken mån de arbetssökande är villiga att avlägga sådana studier. På grund av att studierna är avgiftsbelagda kan de föreslagna ändringarna också riktas till de arbetssökande som har ekonomiska möjligheter att studera.

4.2.2.3 Konsekvenser för sysselsättningen

Propositionen kan i någon mån öka de arbetslösas studier. Detta bedöms på kort sikt ha en inläsningseffekt som försämrar sysselsättningen, men på lång sikt kan förändringen i någon mån

stärka arbetskraftens kompetensnivå och därigenom minska arbetslöshetsperioderna. De osäkerhetsfaktorer i fråga om beteendekonsekvenserna som hänför sig till bedömningen beskrivs i avsnitt 4.2.1.

Ändringen kan också i viss mån förkorta studietiderna exempelvis i sådana fall där deltidsstudier under arbetslöshetstiden kan tillgodoräknas senare vid avläggandet av examen.

I sin helhet bedöms propositionens sysselsättningseffekter vara ringa, eftersom den föreslagna ändringen närmast innebär att regleringen förtydligas och skyldigheten att anmäla studier slopas. Förväntningarna på att de arbetslösa studier ska öka är således måttfulla.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

En arbetssökande som fyllt 25 år ska inte längre anmäla sitt deltagande i sådan öppen högskoleundervisning som avses i förslaget till arbetskraftsmyndigheten. Ändringen minskar antalet anmälningar som arbetssökande gör jämfört med nuläget med uppskattningsvis cirka 7 000 anmälningar (utifrån uppgifterna i avsnitt 2.3 om antalet personer som fått arbetslöshetsförmån och som avlagt studiepoäng vid en öppen högskola och en uppskattning av antalet negativa utlåtanden).

Ändringen bedöms minska myndigheternas arbete, eftersom arbetsmängden i samband med givandet av arbetskraftspolitiska utlåtanden uppskattas minska med något över ett årsverke. Enligt uppskattning tar det omkring 20 minuter att avgöra ett ärende som gäller rätt till utkomstskydd för arbetslösa och ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om detta. På årsnivå minskar arbetsmängden med sammanlagt cirka 1,2 årsverken. Uppskattningen innehåller arbetet för att granska de uppgifter som anknyter till ärendet, bekanta sig med den utredning som getts av den arbetssökande, göra en eventuell begäran om tilläggsutredning och senare behandla den samt att avgöra ärendet och skriva motiveringen till det arbetskraftspolitiska utlåtandet.¹⁰ I uppskattningen ingår inte den arbetsmängd som arbetskraftsmyndigheten för närvarande orsakas av frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Inga statistiska uppgifter om detta finns att tillgå.

Uppskattningen av arbetskraftsmyndigheternas arbetsmängd är förenad med betydande osäkerhetsfaktorer, eftersom exakta statistiska uppgifter inte finns att tillgå. Dessutom fördelar sig de uppskattade konsekvenserna delvis mellan arbetskraftsmyndigheten och UF-centret. Till den del som konsekvenserna har kunnat bedömas är konsekvenserna också små (cirka 1,2 årsverken). Av dessa orsaker beaktas konsekvenserna inte i statsandelen för kommunal basservice på det sätt som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

Minskningen av antalet arbetskraftspolitiska utlåtanden minskar också arbetet för dem som betalar ut arbetslöshetsförmåner. Arbetet minskar både i fråga om meddelande av beslut och i fråga om behandlingen av eventuella besvärärenden som gäller beslut som vägrar

¹⁰ Uppskattningen baserar sig på en bedömning hösten 2025 av sakkunniga inom ansvarsområdet för utkomstskydd för arbetslösa vid UF-centret samt på uppgifter från enheten för utkomstskydd för arbetslösa vid Nylands arbets- och näringsbyrå för 2016. Den tid som går åt till behandlingen har i fråga om lämnande av arbetskraftspolitiska utlåtanden om påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa också bedömts i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en översyn av serviceprocessen för arbetssökande och av vissa förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån (RP 167/2021 rd).

utkomstskydd för arbetslösa. En eventuell minskning av antalet besvär över beslut som vägrar utkomstskydd för arbetslösa minskar också arbetsmängden för besvärskommittén för social trygghet och försäkringsdomstolen.

När anmälningsskyldigheten slopas minskar å andra sidan också den information om den arbetssökandes servicebehov som Arbetskraftsmyndigheten har tillgång till, vilket kan försvåra utarbetandet av en lämplig jobbsökarplan. Enligt lagen om ordnande av Arbetskraftsservice ska vid samtal om jobbsökning och kompletterande samtal om jobbsökning bland annat den arbetssökandes sysselsättningsplan ses över så att den motsvarar den arbetssökandes eventuellt förändrade situation. Trots att uppgifterna i anslutning till utredning av förutsättningarna för utkomstskydd för arbetslösa minskar ska Arbetskraftsmyndigheten fortfarande i tillräcklig utsträckning följa arbetssökandens situation för att ordna ändamålsenlig service.

4.2.4 Konsekvenser för läroanstalterna

Tryggande av försörjningen under tiden för öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån bildar för närvarande en tämligen komplex helhet. Förtydligande av förmånssystemet på sätt som föreslås förtydligar också den rådgivning som läroanstalterna erbjuder sina studerande.

De ändringar som görs i systemet med utkomstskydd för arbetslösa kan öka efterfrågan på öppen högskoleundervisning. De föreslagna ändringarna påverkar dock inte direkt hur många studieplatser som finns tillgängliga eller hur stort priset på öppen högskoleundervisning blir för den studerande. Därför har dessa omständigheter inte bedömts i denna proposition.

5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1 Öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån utan åldersgräns

Vid beredningen av propositionen har man bedömt ett alternativ där öppna universitets- och yrkeshögskolestudier möjliggörs oberoende av ålder för alla arbetslösa arbetssökande utan konsekvenser för förmånerna. Detta är dock förenat med en väsentlig och betydande risk med tanke på systemet med studiestöd och utkomstskydd för arbetslösa samt statsfinanserna. Denna risk hänförs till att personer som avlägger sin första examen i stället för studiestöd styrs till arbetslöshetsförmån, om de 20 000 nya studenter som årligen blir utan studieplats ansöker om arbetslöshetsförmån för att finansiera sina öppna högskolestudier under mellanåren och sedan upptäcker att inledande av examensstudier minskar inkomsterna med 50 procent och således hellre fortsätter sina studier med arbetslöshetsförmåner via den öppna leden.

Enligt förslaget föreskrivs det om en åldersgräns på 25 år, vilket till största del borde hindra övergången från studiestöd till arbetslöshetsförmån. Det är ändamålsenligt att föreskriva om en åldersgräns med tanke på att regleringen ska vara enkel. Åldersgränsen på 25 år överensstämmer också med den åldersgräns för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån som tidigare föreskrivits med grundlagsutskottets medverkan och med det undantag för kortvariga heltidsstudier som föreskrivs i 2 kap. 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I grundlagsutskottets praxis har åldersgränsen på 25 år motiverats särskilt med de särskilda problemen med ungdomsarbetslösheten. Grundlagsutskottet har konstaterat att syftet med åldersgränsen är att hindra att en stor del av dem som gått ut grundskolan eller gymnasiet registrerar sig som arbetssökande för att få arbetslöshetsförmåner som är högre än studiestödet under resten av sina studier.

En arbetssökande under 25 år som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter har dessutom en skyldighet att i

fråga om de studier som börjar på höstterminen söka till minst två studieplatser där han eller hon uppfyller kriterierna för antagning som studerande.

5.2 Jämställande av personer under 25 år som avlagt examen som ger yrkesfärdigheter med personer över 25 år

Ett annat alternativ är att jämställa personer under 25 år som avlagt examen som ger yrkesfärdigheter med arbetssökande som fyllt 25 år. I föregående underavsnitt anses åldersgränsen på 25 år vara motiverad. En enhetlig åldersgräns är tydlig både för arbetssökande och för dem som tillämpar lagen.

5.3 Yrkesinriktade studier

Yrkesinriktade studier på andra stadiet kan för närvarande genomföras som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Ett villkor är att Arbetskraftsmyndighetens bedömer att studierna främjar den arbetssökandes sysselsättning.

Utöver öppna högskolestudier skulle man som studier som stöds med arbetslöshetsförmån kunna tillåta obegränsade studier också inom yrkesstudier på andra stadiet utan Arbetskraftspolitisk prövning och anmälningsskyldighet. En central skillnad mellan yrkesinriktade studier på andra stadiet och öppna högskolestudier är studiernas varaktighet. Arbetslösas öppna högskolestudier varar i genomsnitt 1,5 månader (se avsnitt 2.3). Arbetslösas frivilliga studier, som till största delen är yrkesutbildning på andra stadiet, varar i genomsnitt över 1,5 år (Aihinen, m.fl. 2024).

Ju längre utbildning det är fråga om, desto större är kostnaderna för utbildningen och den försämrade sysselsättningen under studietiden (inlåsningseffekt). En längre utbildning stärker visserligen också sysselsättningseffekten efter inlåsningen, men sysselsättningseffekten kan också vara negativ om studierna bedrivs inom en sektor som sysselsätter dåligt. När det gäller frivilliga studier har till exempel studier inom humanistiska branscher och konstbranscher en negativ sysselsättningseffekt (Aihinen, m.fl. 2024), och därför har Arbetskraftspolitisk prövning av stödjandet av examensutbildning ansetts motiverad. Ändringen skulle också öka risken för att studiestöd ersätts med arbetslöshetsförmån.

Således är en utvidgning av obegränsade studier med arbetslöshetsförmån till studier på andra stadiet en klart mer omfattande reform med tanke på konsekvenserna för den offentliga ekonomin, och därför har yrkesstudier lämnats utanför denna proposition.

5.4 Frivilliga högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån för integrationskunder under 25 år

I samband med beredningen övervägdes som ett alternativ bevarande av möjligheten att stödja frivilliga öppna högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration för personer under 25 år. Med tanke på en jämlik målgrupp och en enhetlig tillämpning kom man i saken fram till den enklaste lösningen där integrationskunder behandlas på samma sätt som övriga arbetssökande kunder. Syftet med ändringen är att förenhetliga samma regler för alla som fyllt 25 år och som avlägger öppna högskolestudier och som har rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Ändringen bedöms ha den största effekten, när det inte kvarstår något separat undantag i lagen om främjande av integration för öppna högskolestudier utan konsekvenser för utkomstskyddet för arbetslösa.

6 Remissvar

Sammanlagt 69 utlåtanden om propositionen lämnades in under remissen. Utlåtande lämnades bland annat av social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, finansministeriet, statsrådets justitiekansler, UF-centret, Utbildningsstyrelsen, centrala arbetslivsorganisationer, Finlands Nationella Organisation för Arbetslösa rf och Finlands Kommunförbund, försäkringsdomstolen, besvärnämnden för social trygghet, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf och Folkpensionsanstalten. Dessutom inkom utlåtanden av bland annat kommuner och sysselsättningsområden samt läroanstalter och organisationer som har anknytning till studier.

I princip understödde nästan alla remissinstanser att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras på det sätt som beskrivs i utkastet till proposition, men samtidigt önskades det mer omfattande ändringar i remissvaren. I propositionen har avgränsningen till denna del bibehållits så att ändringarna endast gäller öppna högskolestudier. Mer omfattande ändringar skulle kräva separat beredning.

I remissvaren betonades det fria bildningsarbetets (medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet och studiecentraler) roll vid ordnandet av öppen högskoleundervisning. Bland annat undervisnings- och kulturministeriet föreslog att tillämpningsområdet för ändringen ska utvidgas till denna del. Enligt remissvaren motsvarar öppen högskoleundervisning som ordnas vid läroanstalter inom fritt bildningsarbete universitetens och yrkeshögskolornas öppna högskoleundervisning. Propositionen har med anledning av remissvaren ändrats så att ändringarna också gäller deltagande i öppen högskoleundervisning som ordnas vid medborgarinstitut och sommaruniversitet. I fråga om folkhögskolorna har propositionen inte ändrats, eftersom de studier som ordnas vid folkhögskolorna till sin omfattning avviker från de övriga ovannämnda studierna.

I fråga om folkhögskolorna har propositionen inte ändrats, eftersom de studier som ordnas vid folkhögskolorna till sin omfattning avviker från de övriga ovannämnda studierna. Om folkhögskolornas öppna högskoleundervisning inkluderades i ändringen, skulle förmånsutgifterna enligt uppskattning öka med ca 4,5 miljoner euro per år. I uppskattningen har man beaktat ökningen av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa och deras inverkan på bostadsbidraget samt på studiepenningen och bostadstillägget. Om folkhögskolornas mest omfattande studiehelheter lämnades utanför ändringen till exempel på motsvarande sätt som i den nuvarande 2 kap. 10 § 2 mom. 10 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, skulle den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner i praktiken inte förändras alls. Därför stannade man vid beredningen för att bevara nuläget i fråga om studier vid folkhögskolor. Samtidigt kvarstår möjligheten för arbetssökande att efter arbetskraftsmyndighetens prövning få arbetslöshetsförmån som stöd för frivilliga studier. Detta gäller också studier vars omfattning överstiger fem studiepoäng per studiemånad.

I synnerhet möjligheten att stödja bedrivande av öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån efter arbetskraftsmyndighetens prövning delade åsikterna hos remissinstanserna. Remissinstanserna ansåg antingen att det för att förmånssystemet ska vara tydligt är motiverat att slopa parallella möjligheter att få arbetslöshetsförmån under tiden för studier eller betonade att arbetskraftsmyndigheten bör behålla möjligheten att hänvisa den arbetssökande till studier som stöds med arbetslöshetsförmån för att förbättra den arbetssökandes möjligheter till sysselsättning och integration. I detta avseende har propositionen inte ändrats. Statsrådets justitiekansler förutsatte att motiveringen till konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna och motiveringen till

lagstiftningsordningen kompletteras. Bland annat dessa delar av motiveringen har kompletterats.

I remissvaren föreslogs det att tillämpningsområdet för ändringarna ska utvidgas till att omfatta även fristående studier som universiteten erbjuder. Dessa är enskilda kurser eller studiehelheter som godkänns på basis av en separat ansökan. Helheternas omfattning varierar och studierna kan vara ganska omfattande (flera tiotal studiepoäng). Fristående studier är för närvarande antingen deltidsstudier, varvid de inte påverkar rätten till utkomstskydd för arbetslösa, eller heltidsstudier, varvid arbetslöshetsförmån kan betalas för tiden för studierna efter Arbetskraftsmyndighetens prövning. Propositionen har inte ändrats till denna del, eftersom åtminstone en del av de fristående studierna till sin omfattning klart avviker från de öppna högskolestudier som avses i de föreslagna ändringarna. Dessutom bedöms en sådan ändring öka utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa.

I flera utlåtanden föreslogs en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av denna regeringsproposition och de regeringspropositioner om öppen högskoleundervisning som undervisnings- och kulturministeriet bereder. Undervisnings- och kulturministeriets propositioner gäller så kallade studiesedlar och möjligheten att avlägga examen vid en öppen högskola. Motiveringen i denna proposition har kompletterats till denna del.

Finansministeriet ansåg i sitt utlåtande att bedömningen av konsekvenserna av de föreslagna ändringarna bör kompletteras i fråga om kommunerna. Motiveringen har kompletterats till denna del. Dessutom har andra omständigheter och synpunkter som framfördes i utlåtandena beaktats i motiveringen.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

2 kap. 10 a §. Undantag i fråga om studier. Till 2 kap. 10 a § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas en ny 5 punkt. Enligt den nya punkten ska öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet inte betraktas som heltidsstudier på det sätt som avses i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om den arbetssökande har fyllt 25 år.

Genom ändringen blir det möjligt att obegränsat avlägga öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att det har konsekvenser för den förmån som betalas på grund av arbetslöshet, om den arbetssökande har fyllt 25 år.

I fråga om arbetslösa arbetssökande under 25 år bibehålls de nuvarande mer begränsade möjligheterna enligt 2 kap. 10 § 2 mom. 7 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa att utan att förlora arbetslöshetsförmånen avlägga öppna högskolestudier vid universitet och öppna högskolor. Enligt den gällande lagen har också arbetslösa arbetssökande under 25 år möjlighet att utan att förlora arbetslöshetsförmånen bedriva öppna högskolestudier som enligt studieplanen pågår i högst tre månader utan avbrott eller i perioder och vars omfattning i genomsnitt är högst fem studiepoäng per studiemånad. Öppna högskolestudier vid medborgarinstitut och sommaruniversitet är i allmänhet deltidsstudier med stöd av 11 punkten i den ovannämnda bestämmelsen.

2 kap. 10 b §. Kortvariga studier. I det inledande stycket i paragrafens första moment görs en ändring som följer av den ändring som görs i 10 a §. Öppna högskolestudier vid universitet,

yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet ska inte längre omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde, eftersom det föreskrivs särskilt om dem i 10 a §.

För att det i propositionen eftersträvade underlättandet av öppna högskolestudier för arbetslösa arbetsökande ska förverkligas, bör det föreskrivas om dem i någon annan bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa än i samband med bestämmelserna om kortvariga studier i 2 kap. 10 b §. I fråga om öppna högskolestudier är det inte längre fråga om endast kortvariga studier. Därför ska det inte längre föreskrivas om öppna universitetsstudier eller öppna yrkeshögskolestudier i paragrafen.

7.2 Lagen om ordnande av arbetskraftsservice

74 §. Villkor som gäller studierna. I 1 mom. 1 punkten stryks omnämmandet av deltagande i öppen undervisning vid universitet eller yrkeshögskola. Som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån kan man i fortsättningen inte längre avlägga öppna universitetsstudier eller öppna yrkeshögskolestudier. En motsvarande ändring föreslås i 4 punkten i fråga om stödjande av öppna högskolestudier vid medborgarinstitut eller sommaruniversitet.

När det med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa blir möjligt för arbetssökande som fyllt 25 år att obegränsat bedriva öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att det påverkar arbetslöshetsförmånen, är det inte ändamålsenligt att i lagen om ordnande av arbetskraftsservice föreskriva om en möjlighet att stödja dessa studier som frivilliga studier utifrån ett utbildningsbehov som arbetskraftsmyndigheten konstaterat.

7.3 Lagen om främjande av integration

30 §. Förutsättningar för frivilliga studier. I 1 mom. 3 punkten stryks omnämmandet av öppen undervisning vid universitet och yrkeshögskolor. Möjligheten att bedriva öppna högskolestudier som frivilliga studier enligt lagen om främjande av integration ska slopas. En motsvarande ändring föreslås i 4 punkten i fråga om stödjande av öppna högskolestudier vid medborgarinstitut eller sommaruniversitet.

När det med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa blir möjligt för arbetssökande som fyllt 25 år att obegränsat bedriva öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att det påverkar arbetslöshetsförmånen, är det inte ändamålsenligt att i lagen om främjande av integration föreskriva om en möjlighet att stödja dessa studier som frivilliga studier utifrån ett utbildningsbehov som arbetskraftsmyndigheten konstaterat. Ändringen motsvarar den ändring som föreslås i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Med stöd av lagen om främjande av integration kan frivilliga studier stödjas med arbetslöshetsförmån också för personer under 25 år. I propositionen föreslås det att öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet i fortsättningen inte heller med stöd av lagen om främjande av integration ska kunna bedrivas som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Detta har konsekvenser i synnerhet för personer under 25 år, eftersom deltagande i öppen högskoleundervisning utan konsekvenser för arbetslöshetsförmånen enligt propositionen föreslås bli möjligt endast för personer som fyllt 25 år.

Under tiden för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån har integrationskunder också haft rätt till kostnadsersättning, till skillnad från arbetssökande som bedriver frivilliga

studier enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Eftersom man som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån i fortsättningen inte kan avlägga öppna högskolestudier, kan man inte heller få kostnadsersättning för dem.

8 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft senast hösten 2026.

9 Verkställighet och uppföljning

Arbets- och näringsministeriet ska uppdatera sina anvisningar till UF-centret om systemet med utkomstskydd för arbetslösa. UF-centret genomför behövliga ändringar i webblanetten för den arbetssökandes utredning om studier samt eventuella behövliga uppdateringar av informationssystemen.

Bedömningen av konsekvenserna av de föreslagna ändringarna är förenad med flera osäkerhetsfaktorer. Därför är det nödvändigt att följa upp ändringarna i efterhand. Eftersom systemet med utkomstskydd för arbetslösa kontinuerligt utvecklas är det i allmänhet mest ändamålsenligt att uppföljningen görs i samband med senare utvecklingsprojekt. Det är också möjligt att följa upp saken på basis av registeruppgifter.

10 Samband med andra propositioner

Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till ändring av lagen om främjande av integration samt till vissa lagar som har samband med den (RP 74/2026 rd), som har beretts vid arbets- och näringsministeriet. I den propositionen föreslås ändringar i 30 § i lagen om främjande av integration och i 74 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I denna proposition föreslås ändringar i samma bestämmelser. Om riksdagen godkänner de ändringar som föreslås i båda regeringspropositionerna, bör ändringarna samordnas under riksdagsbehandlingen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med de föreslagna ändringarna är att förbättra arbetslösas möjligheter att bedriva öppna universitets- och yrkeshögskolestudier samt utveckla sin kompetens vid sidan om jobsökning utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad. Den föreslagna ändringen lindrar förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån så att arbetssökande som fyllt 25 år utan begränsningar kan bedriva öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet utan att dessa studier påverkar arbetslöshetsförmånen. Av betydelse för den konstitutionella bedömningen av propositionen är 6 § (jämlighet), 16 § 2 mom. (kulturella rättigheter), 19 § (rätt till social trygghet) och 21 § (rättsskydd) i grundlagen.

Arbetslöshetsförmånerna är sådana förmåner som vid arbetslöshet garanterar rätten till grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Den föreslagna ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa förbättrar arbetslösa personers möjligheter att studera vid sidan om jobsökning utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad. Den arbetssökande behöver inte anmäla sådana öppna högskolestudier som avses i propositionen till arbetskraftsmyndigheten, och UF-centret utreder inte dessa studier när den arbetssökande ansöker om arbetslöshetsförmån. Minskningen av det utredningsarbete som gäller den arbetssökandes studier gör processen med utkomstskydd för arbetslösa klarare och garanterar att de arbetssökandes utkomstskyddsärenden behandlas utan dröjsmål.

Den föreslagna ändringen förtydligar öppna högskolestudiers inverkan på rätten att få arbetslöshetsförmån ur både de arbetssökandes och myndigheternas synvinkel. Den avgörandeverksamhet i fråga om utkomstskyddsärenden som hänför sig till öppna högskolestudier blir tydligare när systemet förenklas. Den obegränsade studierätten i fråga om öppna högskolestudier med tanke på arbetslöshetsförmånen bedöms dessutom förtydliga rådgivningen till arbetssökande om hur dessa studier inverkar på rätten till arbetslöshetsförmån. Det går att ge exaktare rådgivning och det blir betydligt enklare att förutse hur öppna högskolestudier inverkar på rätten till arbetslöshetsförmåner. Det här tryggar för sin del att förvaltningsärenden behandlas och avgörs smidigt.

De föreslagna ändringarna anses tillgodose den i 19 § 2 mom. i grundlagen garanterade rätten till grundläggande försörjning vid arbetslöshet. Dessutom anses ändringarna tillgodose den i 21 § 1 mom. i grundlagen tryggade rätten att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad samt tillgodose det som föreskrivs om god förvaltning i 21 § 2 mom. i grundlagen genom att främja att ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa behandlas på behörigt sätt och utan dröjsmål.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare föreskrivs genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. De föreslagna ändringarna anses tillgodose de i 16 § 2 mom. i grundlagen tryggade rättigheterna, eftersom ändringarna förbättrar arbetslösa möjligheter att studera vid sidan om jobbsökning utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad.

Den föreslagna åldersgränsen för arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för öppna högskolestudier innebär att arbetssökande under 25 år inte betalas arbetslöshetsförmån under samma förutsättningar som arbetssökande som fyllt 25 år. Till denna del har den föreslagna regleringen betydelse med tanke på 6 § 2 mom. i grundlagen. Enligt bestämmelsen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av ålder. Vid den konstitutionella bedömningen är en central fråga huruvida det kan anses vara godtagbar särbehandling att arbetslösa under 25 år lämnas utanför den nya 2 kap. 10 a § 3 mom. 5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna motsvarar förslaget till denna del det nuvarande stödjandet av arbetssökandes frivilliga studier med arbetslöshetsförmån enligt 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Frivilliga studier kan stödjas, om den arbetssökande har fyllt 25 år. Regleringen om stödjande av frivilliga studier har uppkommit med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 27/2009 rd). I grundlagsutskottets praxis har åldersgränsen på 25 år motiverats särskilt med de särskilda problemen med ungdomsarbetslösheten (GrUU 35/2012 rd, s. 2, GrUU 46/2002 rd, s. 6, GrUU 17/1995 rd, s. 1–2). Grundlagsutskottet har konstaterat att syftet med åldersgränsen är att hindra att en stor del av dem som gått ut grundskolan eller gymnasiet registrerar sig som arbetssökande för att få arbetslöshetsförmåner som är högre än studiestödet under resten av sina studier (se GrUU 27/2009 rd, s. 2). Utskottet har också konstaterat att bestämmelserna i övrigt inte inverkar på utkomstskyddet för arbetslösa som inte fyllt 25 år och att de fortfarande kan bli antagna till arbetskraftsutbildning och få arbetslöshetsförmån under tiden för den (GrUU 19/2018 rd). I samband med bestämmelserna om kortvariga studier i 2 kap. 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 59/2018 rd) har grundlagsutskottet ansett att den åldersgräns på 25 år som ingick i regeringspropositionen inte strider mot jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen (GrUU 19/2018 rd).

Den föreslagna ändringen innebär i praktiken att tillämpningsområdet för bestämmelserna om åldersgränsen utvidgas när det blir möjligt att studera utan att förlora arbetslöshetsförmånen i

större utsträckning än för närvarande i fråga om öppna högskolestudier. Förslaget försämrar inte rätten för personer under 25 år att få arbetslöshetsförmån jämfört med nuläget, med undantag för möjligheten för integrationskunder under 25 år att avlägga öppna högskolestudier som stöds med arbetslöshetsförmån. Målgruppen för denna ändring bedöms vara liten. Syftet med ändringen är att förbättra arbetslösas möjligheter att avlägga studier som kan förbättra yrkesskickligheten och således bidra till en senare karriär. Eftersom det i propositionen inte föreslås ändringar i definitionen av heltidsstudier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ska alla arbetssökande fortsättningsvis ha möjlighet att bedriva deltidstudier utan att förlora arbetslöshetsförmånen, oberoende av den sökandes ålder. Därför hänför sig den faktiska ändringen i förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån endast till öppna universitets- och yrkeshögskolestudier på heltid.

Enligt undervisningsförvaltningens statistik¹¹ varierar medianen och den genomsnittliga utexamineringsåldern för olika studier stort. Personer som utexamineras från yrkesutbildning kan vara yngre, men medianåldern för avläggande av yrkeshögskoleexamen och högre universitetsexamen har under de senaste åren varit cirka 27,5. För alla studier som leder till examen har medianåldern för utexaminering stigit från cirka 24–25 år under det föregående decenniet till cirka 29 år under 2020-talet. Detta talar för att den åldersgräns på 25 år som redan använts i 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och i 2 kap. 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska användas också i samband med detta undantag. En enhetlig åldersgräns är tydlig både för arbetssökande och för dem som tillämpar lagen.

Som ett alternativ till åldersgränsen kan de önskade avgränsningarna närmast genomföras så att den nya 2 kap. 10 a § 3 mom. 5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillämpas endast på arbetssökande som har avlagt en examen som ger yrkesfärdigheter. Avläggandet av en examen som ger yrkesfärdigheter kan dock lämna rum för tolkning åtminstone i fråga om huruvida det är fråga om en examen eller avläggande av någon annan utbildning. På detta sätt kan det inte heller säkerställas att arbetslöshetsförmåner inte används för att trygga försörjningen under delexamina när målet är att till slut avlägga en hel examen.

Också ändringen av lagen om främjande av integration så att öppna högskolestudier inte längre kan stödjas med arbetslöshetsförmån är av betydelse särskilt med tanke på 19 § 2 mom. i grundlagen. Enligt det momentet ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid bland annat arbetslöshet. Genom momentet åläggs lagstiftaren skyldighet att garantera var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldigt att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer som nämns i momentet, men också med respektive lagbestämmelser om villkoren för tryggheten och behovsprövning samt procedurer.

Grundlagsutskottet har till exempel i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd konstaterat att enligt utskottets etablerade praxis kan statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd och t.ex. GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra den grundlagstryggade grundläggande fri- och rättigheten (GrUU 14/2015 rd, s. 3). Sådana ändringar i lagstiftningen som innebär ett väsentligt ingrepp i skyddet för den grundläggande utkomsten uppfyller enligt förarbetena till reformen

¹¹ https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/WopiFrame2.aspx?sourcedoc={98f2b718-0da1-486e-957c-757b6a989edb}&action=view.

av de grundläggande fri- och rättigheterna inte kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 75, se även t.ex. GrUU 40/2018 rd och GrUU 45/2017 rd). Enligt utskottet är det också klart att en försämring inte får omintetgöra kärnan i skyldigheterna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (t.ex. GrUU 14/2015 rd, s. 3).

Syftet med de föreslagna ändringarna är inte att minska utgifterna i de offentliga finanserna, utan att förbättra arbetslösa personers studiemöjligheter. Trots det torde de ovannämnda utlåtandena av grundlagsutskottet kunna användas i detta sammanhang vid bedömningen av ändringarnas överensstämmelse med grundlagen.

Trots ändringen av lagen om främjande av integration ska integrationskunder under 25 år fortfarande ha möjlighet att bedriva öppna högskolestudier utan att förlora arbetslöshetsförmånen inom ramen för de gränser för studiernas längd och omfattning som anges i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. När en integrationskund studerar med arbetslöshetsförmån med stöd av lagen om främjande av integration betalas till honom eller henne kostnadsersättning under studietiden och det är möjligt att få förmånen i vissa situationer också när han eller hon annars inte har rätt till förmånen till exempel på grund av en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa. Å andra sidan är studier som stöds med arbetslöshetsförmån förpliktande för integrationskunden som förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån, medan studier inom de ramar som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är förpliktande.

Personer under 25 år kan även i fortsättningen själva bidra till att till exempel påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa inte påförs, men till exempel väntetiden för allmänt stöd kan integrationskunden inte påverka genom sina egna åtgärder. Eftersom integrationskunder under 25 år däremot i mycket liten utsträckning har fått stöd för frivilliga studier vid öppna högskolor och deras möjlighet att delta i annan utbildning som stöder integrationen kvarstår, innebär ändringarna inte att de inverkar på det centrala innehållet i skyldigheterna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. När det gäller förmånens nivå är en försämring vid studier inom de ramar som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa endast att kostnadsersättningen upphör. Detta kan inte betraktas som en betydande ändring av nivån på en i grundlagen avsedd primär social förmån.

I fråga om de integrationskunder som har fyllt 25 år är försämringen jämfört med nuläget att kostnadsersättningen under studierna upphör samt att rätten till förmån under studierna slopas i situationer där personen inte har rätt till förmån till exempel på grund av en påförd påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa eller väntetiden för allmänt stöd. Å andra sidan är studierna inte längre förpliktande för integrationskunden. I fråga om dessa arbetssökande bör det dessutom beaktas att de drar full nytta av studiemöjligheten enligt de föreslagna ändringarna.

Som helhet betraktat innehåller ändringen i fråga om integrationskunders frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån både faktorer som förbättrar och försämrar integrationskundens studiemöjligheter. Den tydlighet i förmånssystemet som eftersträvas genom ändringarna accentueras dock särskilt i fråga om personer med ett främmande språk som modersmål, vilket de facto kan förbättra ställningen för dem som fyllt 25 år. På de grunder som anges ovan kan den ändring som gäller integrationskunder inte anses stå i strid med de förutsättningar som följer av grundlagen (särskilt GrUU 14/2025 rd, GrUU 45/2017 rd och GrUU 40/2018 rd).

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 2 kap. 10 a och 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 2 kap. 10 a § 3 mom. 4 punkten och det inledande stycket i 2 kap. 10 b § 1 mom., sådana de lyder i lag 1131/2022, och *fogas* till 2 kap. 10 a § 3 mom., sådant det lyder i lagarna 1131/2022, 385/2023 och 685/2023, en ny 5 punkt som följer:

2 kap

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 a §

Undantag i fråga om studier

En arbetssökandes studier betraktas inte heller som heltidsstudier

- 4) till den del studierna utgör en del av sysselsättningsfrämjande service,
5) om den arbetssökande har fyllt 25 år och det är fråga om öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskola, medborgarinstitut eller sommaruniversitet.

10 b §

Kortvariga studier

En arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån avgörs inte med stöd av 10 § eller 10 a § 1 eller 2 mom. eller 3 mom. 1–4 punkten och studier inverkar inte heller på arbetssökandens rätt att få arbetslöshetsförmån, om

Denna lag träder i kraft den 20 .
På studier som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 74 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) 74 § 1 mom. 1 och 4 punkten
som följer:

74 §

Villkor som gäller studierna

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som betraktas som heltidsstudier enligt 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

1) som det finns bestämmelser om i lagen om yrkesutbildning, yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, eller som syftar till att studeranden avlägger delar av nämnda examina eller genomför tilläggsutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar,

4) som omfattas av lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och som inte utgör öppen högskoleundervisning som ordnas vid ett medborgarinstitut eller sommaruniversitet, om utbildningen ger större yrkeskompetens och yrkesbehörighet eller bättre läs- och skrivkunskap och en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en arbetssökandes studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 30 § i lagen om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om främjande av integration (681/2023) 30 § 1 mom. 3 och 5 punkten, sådana de lyder i sin svenska språkdräkt i lag 1100/2024, som följer:

30 §

Förutsättningar för frivilliga studier

När kriterierna i 28 och 29 § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

3) om vilka föreskrivs i lagen om yrkesutbildning (531/2017), yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, och som syftar till att avlägga delar av nämnda examina eller som utgör tilläggsutbildning, fortbildning eller specialiseringsutbildning enligt de lagarna och yrkeshögskolornas förberedande utbildning för invandrare,

5) om vilka föreskrivs i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och vilka inte utgör öppen högskoleundervisning som ordnas vid ett medborgarinstitut eller sommaruniversitet, om utbildningen utgör sådan integrationsutbildning som avses i 26 § i denna lag, utbildning inom läs- och skrivkunnighet eller utbildning som ökar yrkesfärdigheterna och yrkesbehörigheten, förutsatt att en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en integrationskunds studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 7 maj 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Arbetsminister Matias Marttinen

1.

Lag

om ändring av 2 kap. 10 a och 10 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 2 kap. 10 a § 3 mom. 4 punkten och det inledande stycket i 2 kap. 10 b § 1 mom., sådana de lyder i lag 1131/2022, och *fogas* till 2 kap. 10 a § 3 mom., sådant det lyder i lagarna 1131/2022, 385/2023 och 685/2023, en ny 5 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap

2 kap

**Allmänna arbetskraftspolitiska
förutsättningar för erhållande av
förmåner**

**Allmänna arbetskraftspolitiska
förutsättningar för erhållande av
förmåner**

10 a §

10 a §

Studier

Studier

En studerande på heltid har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Begränsningen gäller också ferieperioder under heltidsstudier. *(ingen ändring)*

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen,

2) studier där målsättningen är att avlägga lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

3) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

4) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng; gymnasiestudier som ordnas i

internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

5) studier som syftar till genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),

6) studier i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,

7) studier vid öppna universitet och öppna yrkeshögskolor när studierna enligt studieplanen pågår längre än tre månader utan avbrott eller i perioder och deras omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad,

8) studier som syftar till avläggande av påbyggnadsexamen vid universitet när deras omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad,

9) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkes- eller specialyrkesexamen eller en del av en sådan examen och vars omfattning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet i genomsnitt är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,

10) utbildning vid folkhögskolor eller idrottsutbildningscenter som avses i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) när dess omfattning enligt undervisningsprogrammet i genomsnitt är minst 5 studiepoäng per studiemånad eller 25 undervisningstimmar per vecka,

11) andra än i 1–10 punkten avsedda heltidsstudier som ger yrkesfärdigheter och som i genomsnitt ordnas minst fyra dagar per kalendervecka.

10 a §

Undantag i fråga om studier

Med avvikelse från 10 § betraktas en arbetssökandes studier inte som heltidsstudier, om det på basis av minst sex månaders stadigvarande tid i arbete eller minst sex månaders stadigvarande bedrivande av företagsverksamhet under studietiden kan

10 a §

Undantag i fråga om studier

Gällande lydelse

anses att studierna inte utgör något hinder för att ta emot ett heltidsarbete.

En arbetssökandes studier betraktas inte heller som heltidsstudier om studierna har inletts under ett anställningsförhållande och arbetslösheten beror på permittering eller uppsägning av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker.

En arbetssökandes studier betraktas inte heller som heltidsstudier

1) mellan perioderna, om studierna har ordnats i perioder och det är fråga om

a) studier som avses i 10 b §,

b) studier som ordnats i form av arbetskraftsutbildning,

c) arbetssökandens frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån,

d) frivilliga studier enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration,

2) till den del den arbetssökande deltar i utbildning som arbetsgivaren ordnat eller anskaffat med stöd av 7 kap. 13 § i arbetsavtalslagen eller 8 kap. 11 § i lagen om sjöarbetsavtal; om arbetsgivaren helt eller delvis betalar utbildning som arbetstagaren själv skaffat, anses utbildningen inte vara ordnad eller anskaffad av arbetsgivaren vid tillämpningen av denna paragraf,

3) till den del den arbetssökande deltar i utbildning inom omställningsskyddet enligt 5 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

4) till den del studierna utgör en del av sysselsättningsfrämjande service.

10 b §

Kortvariga studier

En arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån avgörs inte med stöd av 10 och 10 a § och studier inverkar inte heller

Föreslagen lydelse

En arbetssökandes studier betraktas inte heller som heltidsstudier

4) till den del studierna utgör en del av sysselsättningsfrämjande service,

5) om den arbetssökande har fyllt 25 år och det är fråga om öppna högskolestudier vid universitet, yrkeshögskola, medborgarinstitut eller sommaruniversitet.

10 b §

Kortvariga studier

En arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån avgörs inte med stöd av 10 § eller 10 a § 1 eller 2 mom. eller 3 mom. 1–4 punkten och studier inverkar inte heller på

Gällande lydelse

på hans eller hennes rätt att få arbetslöshetsförmån, om

1) den arbetssökande har fyllt 25 år innan studierna inleds,

2) den helhet som studierna bildar eller de återstående studierna pågår högst sex månader utan avbrott eller i perioder, och

3) studierna ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på studier som den arbetssökande bedrivit tidigare endast om studierna bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare. Begränsningen gäller inte studier som inletts under ett anställningsförhållande eller under tiden för en periodiserad ekonomisk förmån enligt 3 kap. 6 § 1 mom. eller studier som bedrivits som arbetskraftsutbildning.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på nytt när de studier som avses i det momentet har avslutats och personen därefter har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning har börjat löpa från början, om inte de tidigare studierna har varat högst tre månader utan avbrott eller i perioder.

Föreslagen lydelse

arbetssökandens rätt att få arbetslöshetsförmån, om

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en arbetssökandes studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 74 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) 74 § 1 mom. 1 och 4 punkten som följer:

Gällande lydelse

74 §

Villkor som gäller studierna

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som betraktas som heltidsstudier enligt 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

1) som det finns bestämmelser om i lagen om yrkesutbildning, yrkeshögskolelagen eller universitetslagen och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, eller som syftar till att studeranden avlägger delar av nämnda examina, genomför tilläggsutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar eller deltar i öppen undervisning vid universitet eller yrkeshögskola,

4) som omfattas av lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), i det fall att utbildningen ger större yrkeskompetens och yrkesbehörighet eller bättre läs- och skrivkunskap och en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas.

Föreslagen lydelse

74 §

Villkor som gäller studierna

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som betraktas som heltidsstudier enligt 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

1) som det finns bestämmelser om i lagen om yrkesutbildning, yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, eller som syftar till att studeranden avlägger delar av nämnda examina *eller* genomför tilläggsutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar,

4) som omfattas av lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) *och som inte utgör öppen högskoleundervisning som ordnas vid ett medborgarinstitut eller sommaruniversitet*, om utbildningen ger större yrkeskompetens och yrkesbehörighet eller bättre läs- och skrivkunskap och en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en arbetssökandes studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 30 § i lagen om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om främjande av integration (681/2023) 30 § 1 mom. 3 och 5 punkten, sådana de lyder i sin svenska språkdräkt i lag 1100/2024, som följer:

Gällande lydelse

30 §

Förutsättningar för frivilliga studier

När förutsättningarna i 28 och 29 § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

3) om vilka det föreskrivs i lagen om yrkesutbildning (531/2017), yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, som syftar till att avlägga delar av nämnda examina eller som är tilläggsutbildning, fortbildning eller specialiseringsutbildning enligt nämnda lagar, yrkeshögskolornas förberedande utbildning för invandrare *och öppen undervisning vid universitet och yrkeshögskolor*,

5) om vilka det föreskrivs i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), i det fall att utbildningen är sådan integrationsutbildning som avses i 26 § i denna lag, utbildning inom läs- och skrivkunnighet eller utbildning som ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten förutsatt att en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas,

Föreslagen lydelse

30 §

Förutsättningar för frivilliga studier

När kriterierna i 28 och 29 § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

3) om vilka föreskrivs i lagen om yrkesutbildning (531/2017), yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, och som syftar till att avlägga delar av nämnda examina eller som utgör tilläggsutbildning, fortbildning eller specialiseringsutbildning enligt de lagarna och yrkeshögskolornas förberedande utbildning för invandrare,

5) om vilka föreskrivs i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) *och vilka inte utgör öppen högskoleundervisning som ordnas vid ett medborgarinstitut eller sommaruniversitet*, om utbildningen utgör sådan integrationsutbildning som avses i 26 § i denna lag, utbildning inom läs- och skrivkunnighet eller utbildning som ökar yrkesfärdigheterna och yrkesbehörigheten, förutsatt att en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en integrationskunds studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse